

**SATICININ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN
YARGITAY HUKUK GENEL KURULU'NUN
20.06.2019 TARİHLİ VE E. 2017/1657 K. 2019/744
SAYILI KARARININ İNCELENMESİ**

*An Analysis of the Decision of the Turkish Court of Cassation General
Assembly Dated 20 June 2019, Numbered E. 2017/1657, K. 2019/744,
on the Seller's Liability*

Ayşegül DÖRTTEPE OKUTAN*
Mustafa BİLGİN**

Makale Geliş Tarihi / Date Received: 28.07.2025

Makale Kabul Tarihi / Date Accepted: 12.02.2026

* Dr. Öğr. Üyesi, Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: aysegul.okutan@antalya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5890-182X>, ROR ID: <https://ror.org/013sqra93>.

** Arş. Gör., Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: mustafabilgin@antalya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6503-1930>, ROR ID: <https://ror.org/013sqra93>.

Bu çalışma, 22 Kasım 2024 tarihinde İzmir Demokrasi Üniversitesi tarafından düzenlenen VII. Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi'nde sunulan "Saticının Ayıptan ve Zapttan Doğan Sorumluluğunun Bazı Yargıtay Kararlarındaki Uygulamasına İlişkin Eleştiri ve Değerlendirmeler" başlıklı bildiriden geliştirilerek hazırlanmıştır.

This study is an expanded and revised version of the paper entitled "An Analysis and Critique of the Seller's Liability for Defects and Eviction in the Context of Selected Court of Cassation Decisions" which was presented at the 7th International Congress on Critical Discussions in Social Sciences organized by İzmir Democracy University on November 22, 2024.

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır. Çalışma kapsamında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

(Karara Erişim Tarihi: 01.10.2024, <https://karararama.yargitay.gov.tr>)

ÖZ

İyiniyetli davacının alıcı olduğu satış sözleşmesinde, satıcı davalı, hacizli taşınır alıcıya satıp devretmiştir. Daha sonra icra müdürlüğünce hacizli taşınırın hatalı olarak davalıya bırakıldığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine, satış konusu hacizli taşınırın, icra müdürlüğü yetkililerince davalının yönlendirmesi sonucunda davacının deposundan alınarak üçüncü bir kişiye ihale edilmiş olması nedeniyle davacı alıcı, uğramış olduğu zararların tazminini talep etmiştir. Davacının tazminat talebinin hukuki dayanağı noktasında satıcının zapttan ve ayıptan doğan sorumluluğu mahkemece tartışılmış ve nihayetinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından satıcının, satılanın ayıplı olmasından dolayı sorumlu olduğuna oyçokluğu ile karar verilmiştir. Ancak, hacizli taşınırın, maliki olan satıcısı tarafından iyiniyetli alıcıya satılması ve satış konusunun mülkiyetinin geçirilmesi amacıyla devredilmesi sonucunda, alıcı, taşınırın mülkiyetini, üzerindeki hacizden arındırılmış şekilde edinmiş olur. Dolayısıyla hasarın geçtiği anda taşınır hacizle yüklü olmadığından ayıplı değildir. Ayrıca, satış konusu makineler alıcıya devredildiğinde, artık makineler üzerinde üçüncü kişilerin sahip olduğu bir hak bulunmamaktadır. Bu nedenle satıcının zapttan doğan sorumluluğunun şartları gerçekleşmemiştir. Tarafımızca yapılan inceleme neticesinde, satıcının, icra müdürlüğü yetkililerine, satış konusu taşınırın yer aldığı alıcının deposunu kendi deposuymuş gibi göstermesi ve satış konusu taşınırın alınmasına sebep olması nedeniyle, alıcıya karşı haksız fiil veya culpa post pactum perfectum (sözleşmenin ard etkisi) teorisi esaslarına göre sorumlu olmasının hukuka uygun olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ayıptan doğan sorumluluk, Zapttan doğan sorumluluk, Haksız fiil, Culpa post pactum perfectum, Hacizli taşınır satışı.

ABSTRACT

In this case, the plaintiff, acting as a bona fide buyer, purchased movable property from the defendant, despite the goods being subject to seizure. Later, the enforcement office discovered that the seized movables had been mistakenly left in the defendant's possession. Acting on the defendant's instructions, enforcement officers removed the goods from the buyer's warehouse and sold them by auction to a third party. The buyer then sought compensation for the losses sustained. The court examined the legal basis of the claim, focusing on the seller's liability for defects and eviction, and the General Assembly of Civil Chambers concluded that the seller was

responsible for defects. Nonetheless, where the owner sells seized movables to a good-faith buyer and transfers ownership, the buyer acquires them free of seizure. Thus, at the time the damage occurred, the goods were neither defective nor encumbered by third-party rights, and the statutory conditions for liability due to eviction or defects were not fulfilled. However, by misrepresenting the buyer's warehouse as his own and enabling the goods' removal, the seller engaged in unlawful conduct. Therefore, liability should properly be established under tort principles or the doctrine of culpa post pactum perfectum (post-contractual fault).

Keywords: Liability arising from negligence, liability arising from a superior right of a third person, tort, culpa post pactum perfectum, sale of seized moveables

I. OLAYIN ÖZETİ

Karara konu olan olayda, davacı ile davalı arasında kurulan satış sözleşmesi gereği iki adet makine (SMTC marka 4 modül azdırma makinesi ile 615 A seri nolu fello makinesi) 1.150 TL bedel karşılığında satıcı davalı tarafından, alıcı davacıya teslim edilmiştir. Fakat davalı tarafından satılıp teslim edilen makineler, satış sözleşmesinin kurulmasından önceki bir tarihte davalı malikin borçlu olduğu bir icra dosyasından dolayı haczedilmiş ve icra memurluğunda düzenlenen teslim tutanağı ile fakat hataen davalıya bırakılmıştır. Makinelerin hataen davalıya bırakıldığı icra dairesince tespit edilmesinin ardından yetkililerce makinelerin akıbetini araştırmak için gidildiğinde, makineler davacının deposundan alınmış ve ardından da icra kanalıyla satışa çıkarılarak üçüncü bir kişiye ihale edilmiştir. Bu nedenle makinelerin yapılan ilk satış sözleşmesindeki alıcısı olan davacı, davalının zapttan doğan sorumluluğu olduğunu, icra dairesi yetkililerinin makinelerin akıbetini araştırmaya geldiklerinde davalının onları yanılttığını ve makineleri müvekkiline satarak teslim etmemiş gibi davrandığını; icra memurlarına, davacının iş yeri adresini sanki kendi adresiymiş gibi göstererek icra memurlarınca makinelere el konulmasına sebebiyet verdiğini belirterek, şimdilik 10.000 TL'lik zararının davalıdan tahsilini ve fazlaya ilişkin haklarının saklı tutulmasını mahkemeden talep etmiştir.

Davalı taraf vekili ise iki adet makinenin toplam 1.150 TL'ye satıldığını ve teslim edildiğini ancak davacının satış bedelini ödemediğini, bu nedenle müvekkilinin zapttan doğan sorumluluk hükümlerine tabi olamayacağını

savunmuştur. Davalı vekili ayrıca icra dosyasındaki yedieminin dava dışı bazı başka mallarla birlikte dava konusu makineleri müvekkiline yanlışlıkla teslim ettiğini, müvekkilinin bunun farkında olmadığını ve iyiniyetli olduğunu ve iyiniyetli bir şekilde davacıya bu malların satıldığını iddia etmiş, ancak makinelerin hacizli olduğunun sonradan fark edilmesi sebebiyle makineleri icra dairesine iade etmek zorunda kaldığını savunmuştur. Davalı vekili ayrıca şirket yetkilileri hakkında Konya 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 2009/837 esas numaralı dosyası kapsamında davacının işyerinden makinelerin alınması sebebiyle işyeri dokunulmazlığını ihlal suçundan yargıldığını ancak beraat ettiğini belirtmiş, karar gerekçesinde işyerine girilmesinin icra memuru marifetiyle olması nedeniyle işlemlerin yasal olduğunu vurgulamıştır.

Yargılama esnasında davacı taraf, bu davadan olan alacak hakkını üçüncü bir kişiye devretmiş ve dolayısıyla temlik alan kişi davacı olarak davayı takip etmeye başlamıştır.

II. İLK DERECE MAHKEMESİNİN KARARI

Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesi, 18.10.2012 tarih ve 2011/2 E., 2012/403 K. sayılı kararı ile, uyuşmazlığın tarafları arasındaki “tazminat” davasından dolayı yapılan yargılama sonucunda davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. İlk derece mahkemesi, davayı “satılanın zaptına karşı uğranılan müspet zararın tazmini için açılmış tazminat davası” olarak nitelendirmiştir.

Mahkeme, dava konusu malların icra yedieminin hatası ile davalıya teslim edildiğini ve davalının da teslim almaması gereken dava konusu iki makineyi “muhtemelen hata ile (veya kasten)” teslim aldığını ve daha sonra davalının malları davacıya faturalı şekilde satarak teslim ettiğini, icra dairesince hataen davalıya teslim edilen malların davalıdan istenmesi üzerine davalının, malların bulunduğu davacının işyerini icra memurlarına gösterilerek 18/07/2009 tarihinde davacının adresindeki dava konusu iki adet makinenin zapt edildiği ve hacizli olan bu makinelerin icra dairesince dava dışı üçüncü bir kişiye satılarak mülkiyetinin o kişiye geçirildiğini tespit etmiştir. İlk derece mahkemesi ayrıca davacının, satın aldığı makinelerin icra memurları tarafından alınması nedeniyle bir istihkak davası açmış olduğunu (Konya 2. İcra Hukuk Mahkemesinin 2009/962 Sayılı Kararı) ve bu davanın kabul edilerek dava konusu makinelerin davacıya ait olduğuna ilişkin kararın kesinleştiğini de diğer delillerle birlikte sayarak, makinelerin mülkiyetinin davacıya ait olduğuna ilişkin kararın kesin hüküm niteliğinde olduğunu, bu

hususun tartışılmayacağını, mülkiyetin davacıya geçmiş olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte ilk derece mahkemesi kararında, davalı konumundaki satıcının her durumda zapta karşı sorumlu olduğunu, ayrıca tarafların tacir olduğunu ve basiretli davranmak zorunda olduklarını ifade etmiş; fakat somut olayda davalının basiretli davranmadığı tespitini yapmıştır. Ayrıca kararda, davalının kendisine ihale olunmayan ve bir başka icra dosyasında haczedilmiş olan iki adet makineyi yedieminden teslim alması ve bu makineleri davacıya fatura ile satmasının hukuken korunamayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca kararın gerekçesinde, temlik eden davacının, dava konusu iki adet makinenin üzerinde davalının bir hakkı olmadığını ve makinelerin başka dosyadan dolayı hacizli olduğunu da bilmediği; temlik eden davacının menkul niteliğinde olan makineleri, zilyedi ve dolayısıyla maliki gözüken davalının malı sandığı; temlik eden ilk davacının kötü niyetli veya kusurlu olduğu yönünde davalının bir iddiası veya savunması da olmadığı vurgulanmıştır. İlk derece mahkemesi özetle, davalının hacizli malı satması ve haciz memurlarınca satılanın “zaptedilmesi” nedeniyle uyumsuzluğun özünün zapttan doğan sorumluluk olduğunu tespit etmiştir.

Sonuç olarak ilk derece mahkemesi, dava konusu iki makinenin icradan 8.220 TL’ye dava dışı üçüncü bir kişiye satıldığını belirtmiş, uyumsuzluk konusu malların davacıya 1.150 TL’ye satılıp bu bedelin ödenmemesi nedeniyle 8.220 TL’lik bu değerden 1.150 TL’nin düşülmesi/mahsubu ile aradaki fark olan 7.070 TL’nin davalıdan alınarak davacıya verilmesine hükmederek, davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir.

III. YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ’NİN KARARI

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, 03.04.2014 tarihli ve 2014/2511 E., 2014/6557 K. sayılı kararında hükmün davalı yararına bozulmasına oybirliğiyle hükmetmiştir. Kararda, davalının kendisine ait olmayan iki makineyi davacıya sattığını, davalının kendisine ait olmayan makineleri satış yetkisi olmadığını belirterek, davacının ancak ödediği bedeli geri isteyebileceği gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararının bozulmasına hükmetmiştir.

IV. YARGITAY HUKUK GENEL KURULU KARARI

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nin bozma kararına karşı ilk derece mahkemesince önceki gerekçelerle direnme kararı verilmiş ve dosya Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun önüne taşınmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu,

20.06.2019 tarih ve 2017/1647 E., 2019/744 K. sayılı kararında, uyuşmazlığın, satışa konu makinelerin davacının rızası dışında elinden çıkması nedeniyle satıcı olan davalının davacıya karşı zapta karşı sorumluluk hükümleri uyarınca sorumlu olup olmadığı, davacının sadece ödediğini iddia ettiği satış bedelini talep edip edemeyeceği noktasında toplandığı hususlarını tespit etmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, hükmettiği kararda öncelikle satış sözleşmesini tanımladıktan sonra, zapttan doğan sorumluluk ve ayıptan doğan sorumluluk hükümlerini detaylı şekilde açıklamıştır. Ardından, davacının zapttan doğan sorumluluk hükümlerine dayanabilmesi için satın aldığı makinelerin üçüncü kişinin sahip olduğu üstün hakkı dolayısıyla kendisine karşı açılan bir dava sonucu elinden çıkması gerektiğini, ancak dava konusu makinelerin icra dairesinin gerçekleştirdiği “teslim tutanağı” işlemi ile geri alındığını, bu nedenle davacı tarafın zapttan doğan sorumluluk hükümlerine dayanamayacağına hükmetmiştir. Bununla birlikte Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, uyuşmazlıkta “icra dairesinin işlemi neticesinde davacının satın aldığı makineler üzerinde tasarruf yetkisinin kalkması” nedeniyle somut olayda hukuki ayıp olduğunu tespit etmiştir. Ayıptan doğan sorumluluk hükümlerinin uygulama alanı bulması gerektiğini savunan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, bu bağlamda mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 205. maddesi uyarınca davacının sözleşmeden dönebileceğini ya da 96. maddesi uyarınca müspet zarar talebinde bulunabileceğine hükmetmiş ve oyçokluğuyla direnme kararının bozulmasına hükmetmiştir.

Kararın karşı oyunda ise uyuşmazlıkta davalının haksız fiil sorumluluğunun bulunduğu, bununla birlikte makinelerin davacının elinden çıkmasını kabullenmek zorunda kalmasına sebebiyet vererek zapttan doğan sorumluluk hükümlerine göre talepte bulunma hakkı da olduğu, bu hakların yarıştığı savunulmuştur. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun azınlık görüşü, zapttan doğan sorumluluğun sadece malların mahkeme kararına dayanılarak elden çıkmış olması durumunda değil, alıcının eşyayı geri vermek zorunda kalması halinde de mevcut olduğunu, somut uyuşmazlıkta malın zaptına neden olan bir mahkeme kararı bulunmasa da davalının yer göstermesi sonucu mallara el konulması ve üçüncü kişiye satıldığı için geri alınamaması halinde de zapttan doğan sorumluluk hükümlerinin uygulanacağını, ilk derece mahkemesinin direnme kararının yerinde olduğunu belirtmiştir.

V. HUKUKİ SORUN

İnceleme konusu yaptığımız kararda çözümlenmesi gereken hukuki sorun, malikin borcundan dolayı haczedilen fakat hatalı olarak kendisine teslim edilen hacizli malların iyiniyetli alıcıya satılıp devredilmesinin ardından icra müdürlüğüne bu durumun tespit edilmesi üzerine malların geri verilmesi talep edildiğinde, borçlu (davacı/satıcı) tarafından malların yeri olarak iyiniyetli alıcının (davacının) deposunun gösterilmesi ve bu yerin (deponun) yetkili memurlar tarafından çilingir marifetiyle açılması, malların alınıp götürülmesi, ve nihayetinde üçüncü bir kişiye ihale yoluyla satılması nedeniyle iyiniyetli alıcının (davacının) uğramış olduğu zarardan dolayı satıcının hangi hukuki esaslar çerçevesinde sorumlu olduğudur.

VI. DEĞERLENDİRME

A. Satış Sözleşmesinin Genel Özellikleri

Satış sözleşmesi, mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşmelerdendir ve tanımı Türk Borçlar Kanunu (“TBK”) m. 207’de tarafların asli edim yükümlülüklerinden hareket edilerek yapılmaktadır. Anılan hüküm kapsamında satış sözleşmesi, satıcının satılanın zilyetliğini ve mülkiyetini alıcı tarafa devretme, alıcının da bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme şeklinde tanımlanabilir¹.

Satış sözleşmesinin konusunu taşınır ya da taşınmaz mal oluşturur. Bunların, maddi cismani bir varlığı olması gerekmez. Önemli olan satış konusu malın ekonomik değerinin olması ve para ile değiştirilebilmesidir². Satış sözleşmesine konu edilen malın cinsinin önemi, şekil şartı gibi geçerli bir satış sözleşmesinin doğumu için kanunda öngörülen şartların sağlanıp

¹ Fahrettin Aral ve Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, (Yetkin Yayınları, 2024), 93-94; Cevdet Yavuz, Faruk Acar ve Burak Özen, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, c. 2, (Beta Yayınları, 2022), 57; Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, (Adalet Yayınevi, 2019), 48-49; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (Turhan Kitabevi, 2020), 35; Selin Sert Sütçü, “Satış Sözleşmeleri,” içinde *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, ed. Turgut Öz, (Seçkin Yayıncılık, 2023), 51-53.

² Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 102; Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, 52; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (Yetkin Yayınları, 2021), 27; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı*, (Filiz Kitabevi, 2020) 14; Sert Sütçü, *Satış Sözleşmeleri*, 56.

sağlanmadığının tespitinde önem arz eder³. İnceleme konusu yaptığımız kararda da yer alan taşınır satış sözleşmeleri, Türk Medeni Kanunu (“TMK”) m. 704’te taşınmaz olarak kabul edilenler⁴ haricindeki ve ayrıca diğer kanunlarla taşınır sayılan şeylerin satışını konu edinir.

Hukuki niteliği itibarıyla satış sözleşmesi borç doğuran, rızai, tam iki tarafa borç yükleyen, ani edimli ve sebebe bağlı⁵ bir sözleşmedir⁶. Satıcı, satış sözleşmesinin kurulmasıyla satılanı teslim etme ve satılan üzerindeki hakkı geçirme; alıcı ise karşılığında bir miktar para ödeme borcu altına girer⁷. Taraflar, kararlaştırılan bu edimlerini, kararlaştırdıkları zamanda bir defada yerine getirirler⁸. Taşınır satışlarında, satış konusu üzerindeki hak sahipliğinin değişmesi, taşınırın teslimiyle gerçekleşir. Sözleşmenin kurulması için ise satılanın teslimine gerek yoktur. Zira, satış sözleşmesi aynı sonuç doğurmaz; sözleşme akdedildikten sonra satıcıya mülkiyeti devretme borcu yükler⁹. Dolayısıyla satış sözleşmesi borçlandırıcı işlem, satış konusu şeyin zilyetliğinin devri ise tasarruf işlemi niteliğindedir¹⁰.

³ Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, c. I, (Vedat Kitapçılık, 2008), 78-79.

⁴ TMK m. 704 kapsamında taşınmaz olarak kabul edilen şeyler arazi, tapu kütüğünde ayrı bir sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar ile kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümlerdir.

⁵ Taşınmaz satışının sebebe bağlı olduğu Medeni Kanun’da açıkça öngörülmüştür. Taşınır satışının sebebe bağlı olması gerektiği konusunda açık bir düzenleme yoktur. Öğretide bu konuda fikir ayrılıkları vardır. Öğretideki çoğunluk görüşünün taşınır satışının sebebe bağlı olduğunu kabul etmektedir. Taşınır satışının sebebe bağlı olması gerektiği yönünde bkz.: Tandoğan, *Borçlar Özel*, 96; Jale Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Eşya Hukuku*, (Beta Yayıncılık, 2018), 583-584; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 101; Eren, *Borçlar Özel*, 30. Aksi yönde bkz. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, (Filiz Kitabevi, 2023), 853-854. Soyutluk ilkesine ilişkin açıklamalar için bkz. Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Eşya Hukuku*, (Filiz Kitabevi, 1991), 311-312.

⁶ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 98-102; Aydın Zevkliler ve Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, (Vedat Kitapçılık, 2021), 32-33; Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, Eren, *Borçlar Özel*, 28-30; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 15; Sert Sütçü, *Satış Sözleşmeleri*, 51-55.

⁷ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 78-79; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 98; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 31.

⁸ Ard arda teslimli satış sözleşmelerinin, devamlı borç ilişkisi oluşturduğu haller olabilir. Ancak bu halde ara bir ifa durumu söz konusu olduğundan sürekli borç ilişkisine yol açmaz: Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 100.

⁹ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 94.

¹⁰ Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 62-63; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 31.

Satış sözleşmesinin kurulması için TBK m. 1 ve m. 2/II uyarınca tarafların sözleşmenin objektif ve subjektif esaslı noktaları üzerinde uyuşması yeterlidir. Bu doğrultuda, satış sözleşmeleri açısından kabul edilen objektif esaslı noktalar satış konusu, bedel ve bunların birbiriyle değiştirilmesi taahhüdüdür. Satış sözleşmelerinde edim ve karşı edimin karşılıklı değişim içerisinde olması onun tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olması özelliğini ortaya çıkarır. Bu doğrultuda edimlerden birinin ortadan kalkması halinde diğeri de sona erer¹¹.

Taşınır satış sözleşmesi, geçerlilik açısından kural olarak herhangi bir şekil şartına tabi değildir¹². Bununla birlikte taraflar sözleşmenin geçerliliği için ayrıca şekil şartı öngörebilir. Bu şarta uyulmadan yapılan sözleşme geçersiz olur¹³.

B. Satıcının Mülkiyeti Devir Borcu ve Satış Konusu Taşınırın Hacizli Olması Halinde Mülkiyetin Geçışı

1. Genel Olarak Satıcının Mülkiyeti Geçirme Borcu

Satış sözleşmelerinde satıcının asli borçları, satılanın zilyetliğini ve mülkiyeti devretmektir. Satıcının satılanın zilyetliğini devretmesi, teslimle ve aynı zamanda teslimsiz devir hallerini içeren kısa elden teslim, hükmen teslim gibi şekillerde gerçekleşebilir¹⁴. Satıcının bir diğer borcu da mülkiyeti alıcıya geçirmektir. Burada genel olarak satılan üzerindeki hakkın alıcıya geçirilmesi gerektiği şeklinde bir ifadenin kullanılmasının daha uygun olduğu ifade edilmektedir. Zira, satış sözleşmesinin konusunun mülkiyet hakkına konu teşkil etmeyen hak ve alacaklar olması da mümkündür¹⁵.

¹¹ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 95-99; Eren, *Borçlar Özel*, 83; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 15.

¹² Tandoğan, *Borçlar Özel*, 103; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 96; Eren, *Borçlar Özel*, 39. Bazı özel kanunlarda istisnalar öngörülmüştür. Örneğin markaların devri yazılı şekilde yapılmalıdır (Sınai Mülkiyet Kanunu m. 148). Trafik siciline kayıtlı her türlü motorlu taşıt aracının satış ve devirleri noterler tarafından düzenlenen sözleşmeyle yapılır (Karayolları Trafik Kanunu m.20): Diğer örnekler için bkz. Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 112; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 96.

¹³ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 112.

¹⁴ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 123. Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, 103-104; Eren, *Borçlar Özel*, 61-62. Alacak ve hak satışlarında zilyetliğin devri olmaz. Bu hallerde satıcının borcu hakkı sağlamaktır. Eğer satılan hak kıymetli evrakta kendini göstermişse, kıymetli evrakın teslimi gerekir: Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 12-124.

¹⁵ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 127; Eren, *Borçlar Özel*, 64.

Satıcının, satış konusu taşınırın mülkiyetini alıcıya geçirilebilmesi için satılanın zilyetliğinin bu amaçla alıcıya geçirilmiş olduğu noktasında tarafların anlaşması gerekir. Şöyle ki, alıcı, malik olma arzusuyla satılanın zilyetliğini devralmalı; aynı zamanda satıcı da alıcıyı malik kılma arzusuyla zilyetliği devretmelidir. Satış konusunun zilyetliğini devralan kişiye mülkiyetin de geçmesi için borçlandırıcı işlemde ayrı olarak yapılan bir aynı sözleşmenin varlığı aranır¹⁶. Aynı sözleşme, mülkiyetin geçmesi hususundaki anlaşmadır ve tasarruf işlemi niteliğindedir¹⁷. Taşınırlarda şeyin zilyetliğinin devri ile mülkiyetin geçirilmesi ise kural olarak aynı anda gerçekleşir¹⁸.

İnceleme konusu yapılan somut olayda satış konusu iki adet makine taşınır eşya vasfındadır. Satıcı konumundaki davalı taraf, davacıyla yapılan satış sözleşmesine uygun şekilde satış konusu taşınırları fiilen teslim ederek zilyetliği devretmiştir. Satıcı bu devri, taşınırların mülkiyetini alıcıya geçirme iradesi ile gerçekleştirmiş; alıcı da satış konusu makineleri malik olma arzusuyla devralmıştır.

2. Satış Konusunun Hacizli Olması Halinde Alıcının Mülkiyeti Kazanması

a. Hacizli Malların Tasarruf İşlemine Konu Olmasına İlişkin İcra ve İflas Kanunu m. 86 Hükümünün Uygulanması

Satıcının, satış konusunun zilyetliğini alıcıya devretmesi sonucunda mülkiyetin de alıcıya geçebilmesi için ayrıca satıcının bu tasarruf işlemi yapma yetkisi olmalıdır¹⁹. Eğer satıcı satış konusunun malikiyse, mülkiyeti devre yetkisi olduğu kabul edilir. Ancak malikin tasarruf yetkisinin kısıtlandığı haller söz konusu olabilir. Bu durumda tasarruf edilebilen nitelikte bir hak mevcuttur; ancak hakkın sahibi, tasarruf yetkisini kullanamamaktadır²⁰. Dolayısıyla, tasarruf yetkisini kısıtlayan sebeplerin varlığı, malikin mülkiyetini devretmesine engel olur²¹.

¹⁶ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 127; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 105.

¹⁷ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 848.

¹⁸ Kural bu olmakla beraber mülkiyeti muhafaza kaydıyla satış veya beğenme yoluyla satışta olduğu gibi istisnalar mevcuttur: Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, 103-104.

¹⁹ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 849; Lale Sirmen, *Eşya Hukuku*, (Yetkin Yayınları, 2021), 543; Fikret Eren, *Mülkiyet Hukuku*, (Legem Yayınevi, 2024), 506.

²⁰ Gülşah Vardar Hamamcıoğlu, *Medeni Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı*, (On İki Levha Yayınları, 2014), 357.

²¹ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 849.

Borçlunun mallarının haczedilmesi, onun bu mallar üzerindeki tasarruf yetkisini kısıtlayan hallerden biridir²². Borçlunun haczedilmiş taşınır malları, daha sonradan yapılacak bir borçlandırıcı işlemin konusunu teşkil edebilir. Fakat bu mallar, tasarruf işlemine konu olamaz²³. Ne var ki, hacizli mallar üzerinde tasarruf edilmesi mutlak olarak yasaklanmamıştır²⁴. Şöyle ki, genel kural olarak alacaklının muvafakati ve icra dairesinin izni olmadan haczedilen mal üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunulamayacağı kabul edilmiştir (İcra ve İflas Kanunu (“İİK”) m. 86/1). Bununla karşın, eğer borçlu hacizli malları satın devretmişse ve satın alan taraf iyiniyetli ise alıcının kazanımı korunur. Zira, İİK m. 86/2’de açıkça, haczedilmiş taşınır mallar üzerinde üçüncü kişilerin zilyetlik hükümlerine göre kazandığı hakların saklı olduğu ifade edilmektedir. Ancak alıcı söz konusu hacizli malları iyiniyet kurallarına aykırı olarak edinirse, hacizli mallar üzerinde gerçekleşen bu işlem, alacaklının haciz sebebiyle kazanmış olduğu hakları ihlal ettiği ölçüde alacaklıya karşı geçersiz olur (İİK m. 86/3). Bir örnek vermek gerekirse, borçlu İİK m. 86/1’de belirtilen izinleri almadan haczedilen malı satın devrederse, satış sözleşmesi (borçlandırıcı işlem) geçerli; tasarruf işlem niteliğindeki devir ise alacaklı açısından geçersiz olur²⁵. Bununla birlikte, haczedilen malı devralan üçüncü kişi iyiniyetliyse, İİK m. 86/2’de yer alan açık düzenleme gereği, üçüncü kişinin zilyetlik hükümlerine göre iyiniyetli kazanımı korunur²⁶. Zilyetlik kurallarının kazanımı koruduğu hallerden biri, iyiniyetli üçüncü kişinin, bir taşınırı, o malın tasarruf yetkisine sahip olmayan emin sıfatıyla zilyedinden edinmesi halinde ortaya çıkar (TMK m. 988).

²² Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özekes. *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, (On İki Levha Yayıncılık, 2024), 191; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku*, (Yetkin Yayınları, 2021), 253; Suad Bertan, *Aynı Haklar: Medenî Kanununun 618-764 üncü Maddelerinin Şerhi (Bu Maddelerle İlgili Kanunlar ve Eski Hükümler)*, c. 1, (Balkan Basım ve Cilttevi, 1976), 946.

²³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra ve İflas Hukuku*, 191.

²⁴ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku*, 253.

²⁵ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku*, 254.

²⁶ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra ve İflas Hukuku*, 191. TMK m. 763 uyarınca da devir yetkisi bulunmayan kişiden mülkiyetin kazanımı mümkündür. Bunun için kazanan kimsenin iyiniyetli olması ve zilyetlik kurallarının kazanımı koruması gereklidir: Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 849.

b. Hacizli Malın Tasarruf İşlemine Konu Olması Halinde Kazanımın Korunması: İyiniyetli Üçüncü Kişilerin Emin Sıfatıyla Zilyetten Yapmış Olduğu Kazanımlar

i. Aranılan Şartlar

TMK m. 998 uyarınca iyiniyetli kişilerin emin sıfatıyla zilyetten yapmış olduğu kazanımlar, İİK m. 86/2 kapsamında hacizli mala ilişkin mülkiyet ediniminin korunduğu haller arasında yer alır²⁷. Üçüncü kişilerin TMK m. 988 uyarınca kazanımlarının korunabilmesi için, taşınırın, sahibinin elinden isteğiyle çıkmış olması, taşınır üzerinde tasarrufta bulunanın emin sıfatıyla zilyet olması, kazananın iyiniyetli olması, üçüncü kişi tarafından kazanılan hakkın bir aynı hak olması ve zilyetliğin devredilmiş olması şartlarının gerçekleşmesi aranır²⁸. Bununla birlikte, iyiniyetli üçüncü kişilerin TMK m. 988 uyarınca hak kazanımının korunması için, taşınır mülkiyetinin devrine yönelik tasarruf yetkisi eksikliği dışında aranılan diğer tüm şartların gerçekleşmesi gerekir. Zira, emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetli aynı hak kazanımı yalnızca devreden tasarruf yetkisi eksikliğini onarır²⁹.

ii. Şartların Somut Olay Kapsamında Açıklanarak Değerlendirilmesi

İyiniyetli üçüncü kişilerin kazanımlarının korunabilmesi için tasarruf işleminin emin sıfatıyla zilyet tarafından gerçekleştirilmesi gerekir. Emin sıfatıyla zilyet, malikin malını kendi zilyetliğini devam ettirmesi umuduyla bıraktığı kişidir³⁰. Malik, taşınırını kendi rızasıyla bir başkasına bırakmışsa ve taşınırın zilyetliği bu kimseden iradi olarak devralınmışsa, devralan kişiler de emin sıfatıyla zilyet sayılır. Bir diğer ifadeyle, emin sıfatıyla zilyedin bu vasfı kazanabilmesi için taşınırını doğrudan malikten alması gerekmez³¹. Malik veya

²⁷ Mercan Yüksel Orhun, "Haczin Tasarruf Yetkisine Etkisi," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, no. 3 (2016): 2086, DergiPark; Mercan Yüksel, "İcra ve İflas Hukukunda İyiniyet," (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2011), 48.

²⁸ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya Hukuku*, 172-173; Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Tekinay Eşya Hukuku*, c. 1, (Filiz Kitabevi, 1989), 169; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 97-100; Şeref Ertaş, *Eşya Hukuku*, (Barış Yayınları, 2021), 70.

²⁹ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Eşya Hukuku*, 169.

³⁰ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 121-122; Ertaş, *Eşya Hukuku*, 70-71.

³¹ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 97-98; Ertaş, *Eşya Hukuku*, 70-71; Haluk Nami Nomer ve Mehmet Serkan Ergüne, *Eşya Hukuku*, (On İki Levha Yayıncılık, 2019), 83.

daha önceki haklı zilyet, bir taşınırın zilyetliğini devam ettirmesi inancıyla o taşınırı bıraktığı kişiler emin sıfatıyla zilyet olarak adlandırılır³². Dolayısıyla, her hâlükârda emin sıfatıyla zilyedin malikten başka bir kişiden oluştuğu kabul edilebilir. Bu bilgiler ışığında, inceleme konusu yapılan karara konu olayda, borçlu malikin taşınırı haczedildikten sonra, hacizli taşınırın kendisine bırakılması halinde³³, emin sıfatıyla zilyet olmadığı açıkça tespit edilebilir. Zira bu halde borçlu, hacizli malı, malik sıfatıyla elinde bulundurmaktadır. Ancak malikin haciz nedeniyle tasarruf yetkisi sınırlandırılmıştır. Ne var ki malikin bu sınırlamaya rağmen hacizli taşınır üzerinde tasarruf işlemi gerçekleştirmesi ihtimali mevcuttur. Bu durumda tasarruf yetkisi kısıtlanan malikten iyiniyetli olarak hak kazanan kişilerin bu kazanımının korunup korunmayacağı sorunu ortaya çıkar. Öğretide³⁴, tasarruf yetkisi kanun tarafından sınırlandırılan malikten kazanımda bulunan iyiniyetli kişilerin de TMK m. 988 uyarınca bu kazanımlarının korunacağı kabul edilmektedir. Bu durum özellikle İİK m. 86/2 uyarınca hacizli malı devralan iyiniyetli üçüncü kişilerin kazanımının korunmasına ilişkin kuralın uygulanabilirliği açısından önemlidir. Zira, malikin, hacizli taşınırı üzerinde tasarruf işleminde bulunabilmesi için hacizli malın kendisine bırakılmış olması gerekir³⁵. Nitekim Yargıtay da bir kararında borçluya yediemin olarak bırakılan aracı satın alan iyiniyetli alıcının İİK m. 86/II uyarınca mülkiyeti kazanabileceğine hükmetmiştir³⁶.

³² Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Eşya Hukuku*, 166; Mehmet Ünal ve Veysel Başpınar, *Şekli Eşya Hukuku*, (Savaş Yayınevi, 2018), 235.

³³ Borçlu aleyhine başlatılan icra takibi kesinleştikten sonra, borçlu borcunu ödemezse, borçlunun malları haczedilerek borçlunun mallarına ve haklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulabilir. Bu şekilde, borçlunun haczedilen malları, paraya çevrilerek alacaklının alacağı karşılanması hedeflenir: Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku*, 245. Taşınır malların haczi sonrasında, haczedilen mallar alacaklının izniyle istenildiğinde geri verilmesi koşuluyla geçici olarak borçlunun elinde bırakılabilir. Eğer alacaklı, haczedilen malların borçluya bırakılmasını istemezse, gideri peşin olarak ödenerek malların yediemine teslimi sağlanabilir. Borçlunun malları, üçüncü kişinin elindeyken haczedilmişse, üçüncü kişinin de izniyle mallar bu kişiye; fakat üçüncü kişi istemezse o takdirde mallar yediemine bırakılır: Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra ve İflas Hukuku*, 178-179.

³⁴ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 119-120; Kemal T. Gürsoy, Fikret Eren ve Erol Cansel. *Türk Eşya Hukuku*, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları/Sevinç Matbaası, 1978), 141; Nomer ve Ergüne, *Eşya Hukuku*, 88.

³⁵ Yüksel Orhun, "Haczin Tasarruf Yetkisine Etkisi," 2087.

³⁶ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, E. 1984/2513, K. 1984/3212, 25 Ekim 1984: Tandoğan, *Borçlar Özel*, 171 dn. 30b.

Tasarruf yetkisi kısıtlanmış olan kişiden olan aynı hak kazanımının korunması için aranan iyiniyet şartı, bir diğer ifadeyle devralanın iyiniyetli sayılması, devreden bu devre yetkili olmadığını bilmemesi ve bilmesi gerekmemesi halinde vücut bulur³⁷. Bu halde subjektif iyiniyetin varlığı aranır³⁸. Dolayısıyla, bir taşınırın zilyetliğini, o taşınırın malikinden devralan kişi, malikin tasarruf yetkisinin kısıtlandığını bilmiyorsa, bilmesi gerekmiyorsa ve kendisinden beklenen tüm özeni sarf etmiş olmasına rağmen gerçek durum hakkında bilgi sahibi olamamışsa iyiniyetli sayılır³⁹. Devralanın iyiniyeti, devreden tasarruf yetkisi eksikliğini onarmış olur⁴⁰. Bunun bir sonucu olarak, iyiniyetli kimsenin tasarruf yetkisi kısıtlanmış olan kimseden edindiği mülkiyet hakkı geçerlidir⁴¹. İyiniyetli üçüncü kişi taşınır üzerinde mülkiyet hakkını kazandığında, önceki malikin mülkiyet hakkı sona erer⁴². Üçüncü kişinin iyiniyetle kazanmış olduğu hak herkese karşı hüküm ifade ettiğinden edinilen taşınır üzerinde mevcut olan sınırlı aynı hak sahipleri karşısında da geçerli olur⁴³. Bir başka anlatımla, taşınır üzerindeki aynı hakkı devralan üçüncü kişi, onu takyitsiz ve temiz olarak kazanır. İyiniyetle aynı hak kazanımının bu olumsuz etkisini *Serozan* “takyitleri temizleyici, silip süpürücü etki” olarak ifade etmiştir⁴⁴. Bu etkinin bir diğer bağlantılı sonucu da cebri icra hukukuna özgü el koyma haklarının, bunu bilmeyen iyiniyetli kazananlara karşı da sona ermesi ve onlara karşı ileri sürülememesidir⁴⁵.

Somut olayda, hacizli makineler borçlu malike bırakılmıştır. İcra memurluğu tarafından yapılan bu işlem esasen hatalıdır. Zira, hacizli malların yediemine bırakılması yönünde karar alınmıştır. Fakat neticeten malik, hacizli

³⁷ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 849.

³⁸ Ünal ve Başpınar, *Şekli Eşya Hukuku*, 238.

³⁹ Bertan, *Aynı Haklar*, 947-948; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 849; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Eşya Hukuku*, 171-173; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 99; Eren, *Mülkiyet*, 507.

⁴⁰ Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Eşya Hukuku*, 273; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Eşya Hukuku*, 169; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 100.

⁴¹ Bertan, *Aynı Haklar*, 947-948; Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Eşya Hukuku*, 274.

⁴² Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya Hukuku*, 173; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 100; Nomer ve Ergüne, *Eşya Hukuku*, 88.

⁴³ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya Hukuku*, 173; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Eşya Hukuku*, 170; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 100-101.

⁴⁴ Rona Serozan, *Eşya Hukuku I*, (Filiz Kitabevi, 2014), 156; Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Eşya Hukuku*, 274.

⁴⁵ Serozan, *Eşya Hukuku*, 157; Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Eşya Hukuku*, 275.

taşınırların dolaysız zilyedi olarak bu malları iyiniyetli alıcıya geçerli bir borçlandırıcı işlemle devretmiştir. Borçlu malikin borçlandırıcı işleme konu ettiği ve ardından devrettiği taşınırlar açısından tasarruf yetkisi ise kısıtlanmıştır. Ne var ki, alıcının iyiniyetli olduğu mahkemece tespit edilmiştir. Ayrıca tarafların geçerli olarak akdettiği satış sözleşmesine istinaden taşınırların zilyetliği, mülkiyetin devri amacıyla iyiniyetli alıcıya devredilmiştir. Bu kapsamda, alıcı, İİK m. 86/2 ve TMK m. 988 uyarınca hacizli taşınırların mülkiyetini kazanmıştır. Nitekim dava konusu makinelerin mülkiyetinin alıcıya geçmiş olduğu, davacının açmış olduğu istihkak davası sonucunda kesinleşmiştir⁴⁶. Alıcı davacının iyiniyetli aynı hak kazanımı ise her türlü takyitten arındırılarak gerçekleşmiş olur. Bir başka anlatımla tasarruf işleminin gerçekleşmesiyle (satış konusu makinelerin devredilmesiyle) iyiniyetli alıcı, makineleri “takyitsiz ve temiz” bir şekilde edinir. Dolayısıyla alıcının satış konusu makinelerin mülkiyetini, hacizden arındırılmış olarak kazandığı açıktır.

C. Satıcının Genel Olarak Ayıptan ve Zapttan Doğan Sorumluluğu

1. Satıcının Zapttan Doğan Sorumluluğu ve Somut Olay Açısından Değerlendirilmesi

a. Genel Olarak Zapttan Doğan Sorumluluk ve Hükümleri

Mülkiyeti devir borcu içeren satış sözleşmelerinde, alıcı, mülkiyet kendisine devredildikten sonra bu hakkın kendisine sağladığı yetkileri herhangi bir kısıtlamaya tabi olmaksızın kullanma gayesinde olur. Bir başka anlatımla alıcı, satış konusu üzerinde, onu kendisinin elinden almasını gerektiren ya da onu kullanmasını engelleyen bir hakkın olmadığını umar. Alıcı, satış konusunun kendisine, kendisinin bilmediği bir üstün hakla donatılmış olmadığı konusunda satıcıya güvenir. Fakat, bazı hallerde, satış konusu alıcıya teslim edildikten sonra, üçüncü kişinin üstün bir hakkı neticesinde alıcının elinden alınır ya da alıcının mülkiyet hakkından doğan yetkilerini kullanması engellenir. Bu durumda satıcının mülkiyeti devir borcunu tam olarak yerine getiremediği görülür ve alıcının satış sözleşmesinden beklediği fayda ortadan kalkar. İşte bu halde, satış konusunun, üçüncü kişinin üstün hak iddiasından kaynaklanan nedenle alıcının elinden alınması ya da satılan üzerindeki mülkiyet hakkını gereği gibi kullanmasının

---

⁴⁶ Konya 2. İcra Hukuk Mahkemesinin 2009/962 Sayılı Kararı.

engellenmesinden dolayı satıcının zapttan doğan sorumluluğu meydana gelir⁴⁷.

Zapttan doğan sorumluluk, satıcının mülkiyeti geçirme borcunun bir yaptırımı olarak karşımıza çıkar. Satıcının zapttan sorumlu olabilmesi için sözleşmede bu konuda ayrıca bir düzenleme yapılmasına gerek yoktur. Zira satıcının bu borcu kanuni bir borçtur⁴⁸. Ancak belirtmek gerekir ki, zapttan doğan sorumluluğa ilişkin hükümler emredici nitelikte değildir. Bunun bir sonucu olarak taraflar bu konuda bir düzenleme yapabilirler ve böylelikle satıcının zapttan doğan sorumluluğunu daraltıp genişletebilirler⁴⁹. Elbette kanun koyucu burada sınırsız bir düzenlemeye imkân tanımamıştır. Nitekim TBK m. 214/III'te, satıcının, üçüncü kişinin sahip olduğu üstün hakkını gizlemesi halinde, sorumluluğunu kaldıran ya da azaltan anlaşmaların kesin olarak hükümsüz olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte alıcının sözleşmenin kurulduğu sırada satış konusunun elinden alınma tehlikesini bilmesi halinde, satıcının zapttan sorumlu olması onun ayrıca üstlenmesine bağlıdır (TBK m. 214/II).

Satıcının zapttan doğan sorumluluğu kısmi zapt ve tam zapt hallerinde meydana gelir. Tam zapt halinde üçüncü kişinin satılanın tamamını ve buna bağlı hakları alıcının elinden tamamen alması hali mevcuttur. Tam zapt durumunda üçüncü kişinin satış konusu üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olduğunu iddia etmesi durumu söz konusudur. Bununla birlikte üçüncü kişi satılanın bir kısmı üzerinde mülkiyet hakkı iddia ediyorsa veya satılanın tamamı üzerinde mülkiyet hakkından doğan yetkileri sınırlayan bir hak ileri sürüyorsa kısmi zapt gündeme gelir⁵⁰.

---

⁴⁷ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 148; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 143; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 121; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 149; Mehmet Akçaal, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, (Yetkin Yayınları, 2020), 63.

⁴⁸ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 148-149; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 143; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 122-123. Zapttan doğan sorumluluğun niteliğine ilişkin görüşler hakkında bkz. Akçaal, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, 79-83.; Eren, *Borçlar Özel*, 80.

⁴⁹ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 148-149; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 143; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 122-123; Eren, *Borçlar Özel*, 83.

⁵⁰ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 144; Eren, *Borçlar Özel*, 83; Akçaal, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, 107-108.

Satıcının zapttan sorumluluğunun kapsamı satılanın kısmen ya da tamamen zapt edilmiş olması durumuna göre değişir⁵¹. Satılanın tamamen zaptı durumunda TBK m. 217 uyarınca sözleşme kendiliğinden ortadan kalkar. Bu sonucun gerçekleşmesi için bir bildirim yapılmasına gerek bulunmamaktadır⁵². Bu şekilde, yasa gereği sözleşmeden dönmeye eş değer bir durumun ortaya çıkmış olduğu ifade edilmektedir⁵³. Satılanın tamamen zaptı halinde alıcı, satılandan elde ettiği veya elde etmeyi ihmal ettiği ürünlerin değeri indirilerek ödemiş olduğu satış bedelinin faiziyle iadesini; satılanı elinden alan üçüncü kişiden isteyemeyeceği giderleri; davayı satıcıya bildirmekle kaçınılabilecek olanlar dışında kalan yargılama giderlerinin tamamını, satılanın tamamen elinden alınması yüzünden doğrudan doğruya uğradığı diğer zararları satıcıdan talep edebilir. Satıcı, satış konusunun zaptında herhangi bir kusurunun olmadığını ispatlamış olsa da belirtilen bu zarar kalemlerini alıcı talep edebilir. Satıcı, satılanın zaptından doğan diğer zararlardan, kusur sorumluluğu ilkesine göre sorumlu olur⁵⁴.

Kısmi zapt halinde ise sözleşmeden dönülebilmesi ancak istisnai bir yoldur. Bu halde sözleşme kendiliğinden ortadan kalkmaz. Kural olarak alıcının sözleşmenin ortadan kaldırılmasını istemesi mümkün değildir. Alıcı sadece zapt dolayısıyla ortaya çıkan zararını talep edebilir⁵⁵. Malın başkası tarafından kısmen de olsa zaptı onun sözleşmeyi yapmasına engel olacak idiyse, alıcı ancak o zaman sözleşmenin sona erdirilmesini isteyebilir⁵⁶. Bir başka ifadeyle, kısmen zapt alıcının şeyi kullanma maksadına aykırı ise sözleşmenin sona erdirilmesi talebi haklı bulunabilir. Hâkim burada sözleşmenin kurulması zamanında alıcının varsayılan iradesini araştırır. Hâkim sözleşmenin sona erdirilmesine karar verirse, satılan şey bölünebilir nitelikteyse ve bir kısmı üçüncü kişi tarafından alınmışsa, alıcı kalan kısmı

⁵¹ Satıcının zapttan doğan sorumluluğunun sonuçlarına ilişkin ayrıntılı açıklama ve görüşler hakkında bkz. Cüneyt Pekmez, "Satış Sözleşmesinde Zaptın Hukuki Sonuçları," *TAAD* 6, no. 20 (Ocak 2015): 526-527, *Jurix*.

⁵² Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 144; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 132; Eren, *Borçlar Özel*, 89.

⁵³ Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 132.

⁵⁴ Tandoğan, *Borçlar Özel* 159-160; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 150-151; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 133-134; Eren, *Borçlar Özel*, 90-91.

⁵⁵ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 162; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 135-136; Eren, *Borçlar Özel*, 98-99.

⁵⁶ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 162; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 152; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 135; Eren, *Borçlar Özel*, 99.

satıcıya geri vermelidir⁵⁷. Kısmi zapt halinde alıcı yalnızca müspet zararını talep eder. Zapt sonucunda şeyin değerindeki azalma, diğer masraflar ve zararın tazmini talep edilebilir. Satıcıya, zapt edilen kısmı, satılan mal misli eşya ise tamamlama ve bu sayede sorumluluktan kurtulma imkanı sağlanmalıdır (TBK m. 227/3 kıyasen).

Alıcının zapttan doğan haklarını talep edebilmesi hakkında TBK'da bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Dolayısıyla alıcının haklarının genel hükümlere göre 10 yıl (TBK m. 146) içinde zamanaşımına uğrayacağı kabul edilmesi gerekir⁵⁸.

b. Zapttan Doğan Sorumluluğun Şartları ve Değerlendirilmesi

Satıcının zapttan doğan sorumluluğunun gerçekleşmesi için aranan ilk şart, geçerli olarak kurulan bir satış sözleşmesinde, satış konusunun alıcıya teslim edilmiş olmasıdır. Satılan henüz alıcıya teslim edilemeden üçüncü kişi satılana el koymuşsa satıcı, TBK m. 112 vd. hükümleri sorumlu tutulabilir⁵⁹.

Satıcının zapttan sorumluluğunun doğması için aranan ikinci şart, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada üçüncü kişinin satış konusu mala dair üstün bir hakkının bulunmasıdır. Üçüncü kişinin satılana zaptı sağlayacak hakkı, en geç sözleşmenin kurulması anında mevcut olmalıdır⁶⁰. Üstün hak, üçüncü kişinin mülkiyet hakkına, sınırlı aynı hakka ya da şerh edilmiş kişisel hakka dayanabilir⁶¹. Sözleşmenin kurulmasından sonra ancak ifa edilmesinden önce meydana gelen bir sebep dolayısıyla ifanın hiç veya gereği gibi yapılmaması halinde satıcının TBK m. 112 vd. hükümlerine göre sorumlu tutulması gerekir⁶².

⁵⁷ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 152; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 135.

⁵⁸ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 162; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 150; Eren, *Borçlar Özel*, 88-89.

⁵⁹ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 151; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 146; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 125; Akçaal, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, 147.

⁶⁰ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 151-153; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 146; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 126; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 151; Eren, *Borçlar Özel*, 86; Akçaal, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, 154; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 54.

⁶¹ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 151-153; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 143; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 151.

⁶² Tandoğan, *Borçlar Özel*, 151-153; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 146; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 126; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 151; Eren, *Borçlar Özel*, 245.

Satıcının zapttan sorumluluğunun doğması için aranan üçüncü şart, alıcının zapt tehlikesini satış sözleşmesinin kurulduğu anda bilmemesidir⁶³. Alıcı, üçüncü kişinin hakkının mevcudiyetini sözleşmenin kurulduğu esnada biliyorsa, satıcının alıcıya karşı sorumlu olması, bu konuya ilişkin bir taahhütte bulunmuş olmasına bağlıdır. Satılan üzerinde üstün bir hakkın bulunduğu ileri sürülmesi yeterli değildir. Satılanın zapt edilmesi gerekir. Bunun için üstün hak sahibinin talebini dava açarak ileri sürmesine gerek yoktur. Bu kuralın (TBK m. 216/II) gereksiz masrafların ortaya çıkmasını engelleyen bir hüküm olduğu kabul edilmektedir⁶⁴.

Satıcının zapttan doğan sorumluluğuna başvurulabilmesi için alıcı ayrıca zaptı ispat etmelidir. Alıcının ispatı, zaptın bir mahkeme kararına istinaden gerçekleşmesi (TBK m. 215/I) ve mahkeme kararı bulunmaksızın alıcının satılanı üstün hak iddiası ileri süren kişiye vermesi (TBK m. 216) hallerine göre ayrı kurallara tabidir⁶⁵. Zapttan doğan sorumluluğa ilişkin hükümler emredici nitelikte değildir. Taraflar bu sorumluluğun kaldırılmasını kararlaştırabileceği gibi, bu sorumluluğu sınırlandırılabilmesi de mümkündür. Bununla birlikte, satıcı üçüncü kişinin üstün hakkını gizlemişse satıcının sorumluluğunu ortadan kaldıran ya da sınırlayan anlaşmalar geçersiz olur (TBK m. 214/III)⁶⁶.

Zapttan doğan sorumluluk hükümleri, alıcının iyiniyetli olmasına karşılık yine de mülkiyeti kazanamadığı istisnai durumlarda uygulanır. Dolayısıyla taşınır şey malikin elinden rızası dışında çıkmış ve taşınır davası açılması için aranan zaman aşımı süresi geçmemiş ise satılan şeyin asıl maliki olan üçüncü kişi satılanı geri alabilir. Bunun bir sonucu olarak da satıcının zapttan doğan sorumluluğu doğar. Bu nedendir ki mülkiyetin kazanılmasında iyiniyetin

⁶³ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 155; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 146; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 130; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 150; Eren, *Borçlar Özel*, 85; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 55.

⁶⁴ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 147.

⁶⁵ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 148-149; Eren, *Borçlar Özel*, 87-90; 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 191'de üçüncü kişi dava açmadığı halde satış konusunun üçüncü kişiye bırakılması durumunda satıcının zapttan sorumlu olup olmadığına ilişkin TBK m. 216/son'un aksine açık bir düzenleme bulunmamaktaydı. Ayrıca 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 191'de yer alan ve çeviri hatası olduğu ileri sürülen hususlar TBK m. 216 ile düzeltilmiştir: Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 128-130.

⁶⁶ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 143. Sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmaların zımni olarak yapılması mümkündür: Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 132.

rolü, zapttan doğan sorumluluğun uygulama alanını oldukça kısıtlar⁶⁷. Dolayısıyla iyiniyetle kazanımın korunduğu TMK m. 988-990 ve m. 1023 hükümleri sonucunda alıcı kendisine devredilen mülkiyet hakkını kazanınca veya TMK m. 712, m. 713 ve m. 777 uyarınca kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisap gerçekleştiğinde zapttan doğan sorumluluk hükümleri uygulanmaz⁶⁸. Diğer bir ifadeyle, taşınırlar açısından zapt hükümleri, satıcının emin sıfatıyla zilyet olmadığı, satılanın gerçek malikinden rızası dışında alınan ve beş yıllık zamanaşımı süresinin geçmediği hallerde uygulanır. Zira bu hallerde alıcı aleyhine açılacak mülkiyete dayalı dava kazanılabilir ve alıcı da satıcıya karşı zapt hükümlerine başvurma imkanını elde eder⁶⁹. Bununla birlikte hacizli taşınırların tasarruf işlemine konu edilmesi halinde iyiniyetli üçüncü kişilerin kazandıkları hakların saklı olduğunu belirten İİK m. 86/2 hükmü zapt hükümlerinin uygulanmasını engeller⁷⁰.

Somut olayda, satış sözleşmesine konu olan hacizli makineler alıcıya teslim edilmiştir. Satış konusu makinelerin alıcının elinden alınması, bu malların satıcının borcu nedeniyle haczedilmesinin ardından icra

---

⁶⁷ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 150-151; Kenan Tunçomağ, *Borçlar Hukuku* c. II, (Fakülteler Matbaası, 1974), 133; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 144-145. Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, 121; Eren, *Borçlar Özel*, 81-82; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 53; Akçaal, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, 116-117. Yeşim M. Atamer ve Zahide Altunbaş Sancak, “Satım Sözleşmesinde Zapt: Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Günümüz Sorunlarına Ne Ölçüde Cevap Verebiliyor?,” *İçinde Prof. Dr. Türkân Rado'nun Anısına Armağan*, ed. Abuzer Kendigelen (On İki Levha Yayıncılık, 2010), 94-95. Alıcının bu şekilde hak edinmeyi hoş karşılamadığı hallerde satış konusu eşyayı önceki malikine geri verme konusunda ahlaken bir zorunluluk hissetmesi durumunda zapt hükümlerinin uygulanabileceği yönünde bkz. Tunçomağ, *Borçlar Hukuku*, 133. Emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetli olarak edinilen şeyle ilgili olarak üçüncü kişinin üstün hak iddiasıyla açtığı davada, iyiniyetli alıcı dava konusu şeyi davacıya verirse, satıcının zapttan doğan sorumluluğuna gidilebileceği; alıcının bu halde dilerse TMK m. 988 dilerse de satıcının zapttan doğan sorumluluğu nedeniyle sahip olduğu hakları kullanabileceği yönünde bkz. Semih Yünlü, “Zapt Sorumluluğu ve Diğer Hukuki İmkanlarla Karşılaştırılması,” *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DÜHFD)* 24, no. 40 (2019): 174, DergiPark.

⁶⁸ Haluk Nami Nomer ve Baki İlkay Engin, *Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Özel Borç İlişkileri* c. I (Seçkin Yayınları, 2023), 158.

⁶⁹ Tunçomağ, *Borçlar Hukuku*, 133-134; Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, 121; Eren, *Borçlar Özel*, 82; Akçaal, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, 117-118.

⁷⁰ Barış Demirsatan, “Satıcının Zapttan Sorumluluğunun Maddi Koşulları,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 22, no. 1 (2020): 241, <https://doi.org/10.33717/deuhfd.704807>.

müdürlüğünce hatalı olarak satıcı borçluya bırakıldığının fark edilmesi üzerine, satıcının haksız olarak alıcının deposunu kendi deposu gibi göstermesi sonucunda gerçekleşmiştir. Her ne kadar satış konusu malların sözleşmenin kurulduğu sırada hacizli olması ve bu nedenle alıcının elinden icra müdürlüğü vasıtasıyla alınmasının satıcının zapttan sorumlu olmasını gerektirdiği öğretide⁷¹ belirtilmişse de somut olayda satış sözleşmesinin kurulduğu esnada alıcının iyiniyetli olduğu ve satış konusu malların hacizli olduğunu bilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca alıcının İİK m. 86/2 ve TMK m. 988 hükümleri uyarınca hacizli taşınırın mülkiyetini, hacizden arındırılmış, bir diğer ifadeyle “temiz ve takyidatsız” olarak kazanmış olduğu yukarıda tarafımızca açıkça tespit edilmiştir. Dolayısıyla TMK m. 988 uyarınca iyiniyetli alıcının kazanımı korunmuş ve satıcının zapttan doğan sorumluluğuna başvurma imkanını bertaraf eden ihtimal gerçekleşmiş olur⁷². Hacizli taşınırın iyiniyetli alıcının mülkiyetine geçmesiyle birlikte bu taşınırın üzerindeki -üstün hak vasfında olanlar da dahil olmak üzere- mevcut olan haklar ortadan kalkmıştır. Bu açıklamalardan, satış konusu malların icra memurları tarafından alıcının elinden alınması nedeniyle satıcının zapttan sorumlu olabilmesi için aranan şartların gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır.

2. Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu ve Somut Olay Açısından Değerlendirilmesi

a. Genel Olarak Ayıptan Doğan Sorumluluk ve Bu Kapsamda Alıcıya Tanınan Haklar

Satış sözleşmesi kapsamında, satıcı, satış konusu ile ilgili bazı nitelik bildirimlerinde bulunmuş olabilir. Alıcının, satış konusuyla ilgili bildirilen bu niteliklerin ve objektif olarak bulunması gereken özelliklerin satılarda bulunmasına yönelik haklı bir beklentisi vardır. Bundandır ki satıcı, alıcıya

⁷¹ Bu halde haciz koyduran kişinin satış sözleşmesinin kurulduğu sırada üstün bir hakkının olduğu belirtilmektedir: Tandoğan, *Borçlar Özel*, 153, dn. 18b; Bu görüşe ilaveten satış konusu üzerindeki haczin alacaklının beyanıyla her zaman kaldırılabilir olması zaptın bulunduğu göstergesi olduğu yönünde bkz. Nomer ve Engin, *Borçlar Kanunu Şerhi*, 166. Satılanın haczedilmiş olmasının hukuki ayıp olarak nitelendirilemeyeceği yönünde bkz. Demirsatan, *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*, 240.

⁷² İnceleme konusu yaptığımız karar örnek gösterilerek satılanın hacizli bir mal olduğu ve alıcının elindeyken icra dairesi tarafından el konulduğu ihtimalde zaptın gerçekleştiği kabul edilmiştir: Nomer ve Engin, *Borçlar Kanunu Şerhi*, 178.

karşı satılan ile ilgili bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu gibi, nitelik ve niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, ekonomik ve hukuki ayıpların bulunmasından da sorumlu olur⁷³. Satıcının bu şekilde ortaya çıkan ayıptan doğan sorumluluğu, satıcının mülkiyeti devir borcunun tamamlayıcısı niteliğindedir⁷⁴ ve satıcı bu ayıpların mevcudiyetini bilmese dahi bu ayıplardan sorumludur⁷⁵.

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu için aranan şartlar gerçekleştiğinde, alıcı TBK'da kendisine tanınan bazı hakları satıcıya karşı kullanabilir (TBK m. 227-230). Bu kapsamda alıcı, satış konusu malı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönmeyi isteme; malı alıkoyarak maldaki ayıp oranında satış parasından uygun miktarın indirilmesini isteme; aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme ve imkân varsa, satılanın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteme⁷⁶ haklarına sahiptir. Bunların yanı sıra alıcının genel hükümlere dayanarak tazminat isteme hakkı da saklıdır⁷⁷.

b. Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları ve Değerlendirilmesi

Satıcının, satılanın ayıplı olması durumunda sorumlu olabilmesi için birtakım maddi ve şekli şartların gerçekleşmesi aranır. Satıcının ayıptan kaynaklanan sorumluluğunun maddi şartları arasında öncelikle hasarın alıcıya geçtiği anda satılanın ayıplı olması yer almaktadır⁷⁸. Ayıp, satıcının satılanla ilgili olarak vaat ettiği veya alıcının dürüstlük kuralına göre satılardan beklediği vasıfların satılarda mevcut olmaması hali olup maddi, ekonomik ve

⁷³ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 153; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 120; Eren, *Borçlar Özel*, 103-104.

⁷⁴ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 163; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 138; Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, 130-134.

⁷⁵ Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 141; Eren, *Borçlar Özel*, 104.

⁷⁶ 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda alıcının ayıpların giderilmesini isteme hakkı açıkça belirtilmemektedir. TBK m. 227/IV ise alıcıya açıkça onarım hakkını vermektedir. Ayrıca TBK, ayıpsız benzeriyle değiştirme hakkının kullanılmasında parça borcu veya cins borcu ayırımı yapmamaktadır: Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 163.

⁷⁷ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 176; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 165; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 133-134.

⁷⁸ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 175.; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 154; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 141.

hukuki ayıp olarak ortaya çıkabilir. Eğer, bir eşya, aynı türdeki normal parçalarla karşılaştırıldığında, kendi değerini veya elverişliliğini ortadan kaldıran ya da azaltan kötü nitelikleri bünyesinde barındırıyorsa maddi ayıp mevcuttur. Böylesi ayıplar satılanın fiziksel özelliklerini etkiler. Ekonomik ayıp, satılanın, alıcının ondan beklediği geliri getirmemesi veya verimi sağlamaması hallerinde mevcuttur. Hukuki ayıp halinde ise satılanın değerini ve ondan beklenen faydaları etkileyen kamu hukuku temelli birtakım sınırlamalardan ve yasaklardan kaynaklanan eksiklikler satılarda mevcuttur⁷⁹. Satılarda hukuki ayıp bulunması halinde satılan mutlaka alıcının elinden alınmaz. Ancak hukuki ayıplar nedeniyle satış konusu alıcının elinden alınmış da olabilir. İşte bu durum uygulamada satıcının zapttan sorumluluğuyla karıştırılmaktadır⁸⁰.

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu için ayıbın, hasarın alıcıya geçtiği sırada satılarda bulunması gerekir⁸¹. TBK m. 208/I uyarınca, kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen haller istisna olmak üzere, taşınır satışlarında, satılanın hasarı, zilyetliğin devrine kadar satıcıya ait olur. Bu hükme göre zilyetliğin devrine kadar maddi edim hasarına satıcı katlanacaktır. Bedel hasarı ise zilyetliğin devrinden sonra alıcıya ait olur⁸². 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 183 uyarınca satış sözleşmelerinde yarar ve hasar sözleşmenin kurulmasıyla birlikte alıcıya geçmekteydi. Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu için, aranan diğer maddi şartlar ise alıcının ayıbı bilmemesi (ayıbın gizli olması) ve kabul etmemesi ile ayıptan sorumluluğun sözleşme ile kaldırılmamış olması yer almaktadır⁸³.

⁷⁹ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 168; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 154-157; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 141-143; Aydoğdu ve Kahveci, *Özel Borç İlişkileri*, 134-135; Eren, *Borçlar Özel*, 109-110; Nurşen Ayan, "Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba Karşı Tekeffül Borcu," *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15, no. 1 (2017): 16-17, <https://doi.org/10.15337/SUHFD.2017.152>.

⁸⁰ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 168. Satıcının ayıptan ve zapttan doğan sorumluluğunun birbirine karıştırılması sonucunda verilen bir Hukuk Genel Kurulu kararının incelenmesi hakkında bkz. Numan Tekelioğlu, "Bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı Çerçevesinde Hukuki Ayıp ve Zapttan Sorumluluğun Birbirinden Ayırt Edilmesi," *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7, no. 1 (Haziran 2017): 81-109, *Jurix*.

⁸¹ Ayıplar hasarın alıcıya geçmesinden sonra ortaya çıktığında satıcının ayıptan doğan sorumluluğuna başvurulabilmesi için ayıbın daha önceden mevcut olan sebeplerden kaynaklanması gerekir: Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 141.

⁸² Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 118.

⁸³ Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 161-164.; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 149-152; Eren, *Borçlar Özel*, 116.

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu için kanunun alıcıya yüklediği külfetlerin de ayrıca gerçekleştirilmesi gereklidir. Şekli şartlar olarak da anılan bu külfetler gözden geçirme (muayene) ve bildirim (ihbar) külfetleridir (TBK m. 223). Alıcı, eğer bu külfetleri yerine getirmezse kural olarak ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin hükümlerden faydalanamaz. Bu külfetlerin yerine getirilmemesi herhangi bir tazmin borcunu doğurmaz⁸⁴.

Satıcının ayıptan sorumluluğu için belirtilen bu maddi ve şekli şartların birlikte gerçekleşmesi gerekir. Somut uyuşmazlıkta, satılanın hacizli olması, Hukuk Genel Kurulu tarafından hukuki ayıp olarak nitelendirilmiş ve satış konusu makinelerin icra müdürlüğü tarafından alıcının deposundan alınması nedeniyle doğan zararın tazmin edilmesinin hukuki gerekçesi, satıcının ayıptan doğan sorumluluğuna dayandırılmıştır. Ancak satış konusu makinelerin hasarı, sözleşmenin kurulup makinelerin devredildiği anda alıcıya geçmiştir. Zira olayda sözleşmenin kurulması ve zilyetliğin devrinin birlikte gerçekleştiği anlaşılmaktadır⁸⁵. Makinelerin satıcı tarafından alıcıya teslim edildiği an, aynı zamanda mülkiyetin de alıcıya geçtiği andır. Borçlandırıcı işlemin yapıldığı esnada satış konusu makineler üzerinde haciz devam ederken, hacizli makinelerin mülkiyetinin iyiniyetli üçüncü kişiye devredildiği an itibarıyla İİK m. 86/2 ve TMK m. 988 gereği iyiniyetli alıcı konumundaki davacı artık makinelerin mülkiyetini her türlü takyitten arındırılmış şekilde edinmiş olur. Olayda borçlandırıcı işlem ile tasarruf işlemi bir arada gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla makinelerin satıcı tarafından alıcıya satılıp teslim edildiği, bir başka anlatımla hasarın alıcıya geçtiği anda artık satış konusu makineler hacizle yüklü olmaz. Bunun bir sonucu olarak, haczin bir “hukuki ayıp” olduğu kabul edilse bile hasarın alıcıya geçtiği anda satış konusu makinelerin hukuki ayıplı olması mümkün değildir. Bu sebeple satıcının ayıptan doğan sorumluluğu gerçekleşmemiş olur.

---

⁸⁴ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 164-176; Aral ve Ayrancı, *Borçlar Özel*, 164; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Özel*, 152; Zevkliler ve Gökyayla, *Borçlar Özel*, 132; Eren, *Borçlar Özel*, 116.

⁸⁵ Olayın gerçekleştiği zaman itibarıyla yürürlükte olan 818 sayılı Borçlar Kanunu m. 183 uyarınca satılanın yarar ve hasarı sözleşmenin kurulmasıyla alıcıya geçer. Fakat borçlandırıcı işlem ile tasarruf işlemi arasında bir süre olmadığından sözleşmenin yapılır makinelerin teslim yoluyla zilyetliğinin devredilmesi sonucunda hasar alıcıya geçmiştir.

D. Somut Olay Kapsamında Satıcının Sorumluluğunun Kaynağına İlişkin İki Alternatif: Haksız Fiil Sorumluluğu ve Culpa Post Pactum Perfectum Sorumluluğu

1. Haksız Fiil Sorumluluğu ve Somut Olay Açısından Değerlendirilmesi

a. Genel Olarak Haksız Fiil Sorumluluğu

TBK'nın "Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri" ifadesiyle 49. ila 76. maddeleri arasında farklı yönleriyle düzenlenen haksız fiil kurumu, bir başka deyişle geniş anlamda haksız fiil sorumluluğu⁸⁶, borcun kaynaklarından birini oluşturmaktadır⁸⁷. Haksız fiil sorumluluğu, mevcut bir hukuki ilişkiyle irtibat olmamasına rağmen, hukukun izin vermediği bir eylem ya da olay sonucunda bir kişinin uğradığı zararı, bir başkasının tazmin etmekle yükümlü kılınması şeklinde tanımlanabilir⁸⁸.

TBK m. 49'da yer alan "*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.*" şeklindeki hükümden, genel kural olarak kusur temelli haksız fiil sorumluluğunun düzenlendiği görülmektedir⁸⁹. Özel bir sorumluluk düzenlemesinin getirilmediği bütün durumlarda, haksız fiil sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için TBK m. 49'da belirtilen şartların gerçekleşmesi gerekmektedir⁹⁰.

b. Haksız Fiil Sorumluluğunun Şartları ve Değerlendirilmesi

TBK m. 49/1'de düzenlenen haksız fiil sorumluluğu, hukuka aykırı bir fiil, zarar, kusur, hukuka aykırı fiille zarar arasındaki nedensellik bağı unsurlarının birlikte gerçekleşmesiyle oluşur⁹¹. Aşağıda bu unsurlar ayrı ayrı incelenmiştir.

---

⁸⁶ Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, (Yetkin Yayınları, 2021), 419.

⁸⁷ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler c. 2*, (Vedat Kitapçılık, 2022), 533.

⁸⁸ Benzer tanımlar ve ifadeler için bkz. Haluk Nami Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Beta Yayınları, 2020), 159-160; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Turhan Kitabevi, 2020), 277.

⁸⁹ TBK m. 49'da düzenlenen haksız fiil sorumluluğu için "dar anlamda haksız fiil sorumluluğu" ifadesi de kullanılmaktadır. Bkz. Nomer, *Borçlar Genel*, 159-160.

⁹⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 13.

⁹¹ Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Filiz Kitabevi, 1993), 475; Başak Baysal, *Haksız*

i. Hukuka aykırı bir fiil

Haksız fiil sorumluluğunun gerçekleşmesi için hukuka aykırı nitelikte bir fiil işlenmelidir. Haksız fiilin bu unsuru, bir fiilin bulunması ve bu fiilin hukuka aykırı olması olmak üzere iki şarttan oluşmaktadır⁹². Öğretide hukuka aykırılık unsurunu açıklayan çeşitli teoriler bulunmakla birlikte⁹³, kişinin mutlak bir hakkını ihlale yönelik bir fiil, bu ihlal bakımından hukuka aykırılığı engelleyen bir sebep bulunmadıkça hukuka aykırı kabul edilmektedir⁹⁴. Hukuka aykırılık unsuru açısından ayrıca herhangi bir hukuk kuralının ihlal edilmesinin tek başına yeterli olmadığı, ihlal edilen bu kural ile korunması amaçlanan kişinin, bu kural ile koruma altına alınmak istenen bir menfaatinin ihlal edilmiş olması gerektiği kabul edilmektedir. Bu gereklilik, öğretide hukuka aykırılık bağı ya da normun koruma amacı teorisi şeklinde anılmaktadır⁹⁵.

Somut olay yönünden hukuka aykırılık unsuru ele alındığında, davalının gerçekleştirdiği fiiller, hukuka aykırılığı engelleyen bir sebep bulunmaksızın davacının bir mutlak hak olan mülkiyet hakkının kaybına sebebiyet vermiştir. Zira, davalı satıcı, satış konusu malları davacı alıcıya mülkiyeti devir amacıyla teslim etmiştir. Davacı alıcı ise bu malları deposuna koymuştur. Ancak daha sonra davalı satıcı, davacı alıcının deposunu kendi işyeriymiş gibi göstererek çilingir marifetiyle depoya girilip malların icra memurlarınca alınmasına sebebiyet vermiştir. Makinelerin akıbetinin icra memurları tarafından

---

Fiil Hukuku, (On İki Levha Yayıncılık, 2019), 49-50; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 14; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Yetkin Yayınları, 2022), 594; Gümüş, *Borçlar Genel*, 422, Nomer, *Borçlar Genel*, 99.

⁹² Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 15; Eren, *Borçlar Genel*, 670.

⁹³ Hukuka aykırılık teorileri, subjektif hukuka aykırılık teorisi, objektif hukuka aykırılık teorisi ve üçüncü hukuka aykırılık teorisi olmak üzere üç grupta incelenmektedir. Bu konuda kapsamlı bir çalışma için bkz. Gökçe Kurtulan, "Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD)* 23, no. 1 (2017): 465-503, DergiPark; Ayrıca bkz. Baysal, *Haksız Fiil*, 89-103.

⁹⁴ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 18; Eren, *Borçlar Genel*, 670-671; Kurtulan, "Hukuka Aykırılık," 472; Baysal, *Haksız Fiil*, 103.

⁹⁵ Yıldız Abik, "Normun Koruma Amacı Teorisi," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 59, no. 3, (2010): 347, https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001604; Yeşim M. Atamer, *Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması: Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları*, (Beta Yayıncılık, 1997), 70-106; Kurtulan, "Hukuka Aykırılık," 481.

sorulmasının sonucunda davacının deponun gösterilmiş olmasının hukuka aykırılığı engelleyen bir sebep olduğu bir an için akla gelse de davalı satıcının bu depoyu kendi deposuymuş gibi göstermesi, makineleri davacıya satıp devretmiş olduğu ve deponun davacıya ait olduğu hakkında bilgi vermemesi, davalı satıcının hukuka aykırı bir fiil gerçekleştirdiğinin göstergesidir. Dolayısıyla uyuşmazlık kapsamında hukuka aykırı bir fiilin gerçekleştirilmesi unsuru meydana gelmiştir.

ii. Zarar

Zarar kavramı⁹⁶, bir kişinin iradesi dışında malvarlığında gerçekleşen eksilme olarak tanımlanabilir⁹⁷. Aktiflerin azalması ya da pasiflerin artışı şeklinde görülebilecek olan zarar, aslında zarar görenin zarar verici olay gerçekleştikten sonra malvarlığının bulunduğu durum ile bu olay gerçekleşmeseydi bulunacağı durum arasındaki fark olarak da ifade edilebilir⁹⁸. Haksız fiile uğrayan tarafın tazminat talebinin üst sınırını da bu zarar oluşturur⁹⁹. Öğretide zarar kavramı çeşitli kategoriler altında incelenmektedir¹⁰⁰.

Somut uyuşmazlık incelendiğinde, davacının, fatura değeri 1.150 TL olarak gözüken iki adet makinenin (SMTC marka 4 modül azdırma makinesi ile 615 A seri nolu fello makinesi) mülkiyetini kaybetmiş olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla haksız fiilin koşullarından olan “zarar” unsuru da oluşmuştur.

⁹⁶ Söz konusu zarar tanımı, dar anlamda zarara, yani teknik anlamıyla maddi zarara ilişkin olup, geniş anlamda zarar kavramı kişinin mal varlığının yanı sıra kişi varlığına yönelik manevi zararları da kapsamaktadır. Bu konuda bkz. Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 45; Eren, *Borçlar Genel*, 599; Baysal, *Haksız Fiil*, 157.

⁹⁷ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 42-43; Eren, *Borçlar Genel*, 599; Nomer, *Borçlar Genel*, 111.

⁹⁸ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 42-43; Eren, *Borçlar Genel*, 601-602; Nomer, *Borçlar Genel*, 173.

⁹⁹ Eren, *Borçlar Genel*, 601-602; Kılıçoğlu, *Borçlar Genel*, 386.

¹⁰⁰ Bu ayrımlar maddi-manevi zarar, malvarlığı zararları – şahıs varlığı zararları, fiili zarar – yoksun kalınan kar – normatif zarar, doğrudan zarar dolaylı zarar – yansıma zarar, mevcut zarar – müstakbel zarar – muhtemel zarar gibi kategoriler altında incelenebilmektedir. Bkz. Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 44-48; Eren, *Borçlar Genel*, 605-616; Kılıçoğlu, *Borçlar Genel*, 387-396; Gümüş, *Borçlar Genel*, 457-460; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Genel*, 547-566; Baysal, *Haksız Fiil*, 156-190.

iii. Kusur

Sorumluluk hukukunun temel kavramlarından olan kusurun tanımı, hukuka aykırı sonucu istemek ya da bu sonucu istemiş olmamakla birlikte hukuka aykırı davranıştan kaçınmak için iradesini yeter derecede kullanmamak olarak yapılabilir¹⁰¹. Haksız fiilin kusur unsuru, hukuka aykırılık unsuru ile karıştırılabilir niteliktedir. Bu iki unsur arasındaki fark, hukuka aykırılık unsurunun fiilin bir hukuk kuralına aykırılık teşkil etmesi, kusur unsurunun ise failin bu hukuk kuralına aykırı fiile ilişkin iradi davranışının kınanan nitelikte bir davranış olmasıdır¹⁰². Kusurun çeşitleri, kast ve ihmâl olarak ikiye ayrılır; ancak TBK m. 49/1 açısından bu ayrım önem taşımamaktadır. Zira, failin kasti veya ihmali davranışlarıyla verdiği zararlar açısından tazminat sorumluluğu devam eder¹⁰³.

Somut uyuşmazlık ele alındığında, davalının, gerek satış sözleşmesine konu malların başka bir icra dosyası kapsamında hacizli olduğunu davacı alıcıdan gizlenmesi, gerekse davacı alıcı ile aralarında bir satış sözleşmesinin kurulduğunu ve bu kapsamda satım konusu malların davacıya teslim edildiğini icra memurlarından gizlenmesi, kusurlu davranış teşkil eder. Sonuç olarak somut uyuşmazlık bağlamında haksız fiilin koşullarından olan haksız fiil failinin “kusur” unsurunun da mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

iv. Fiille zarar arasında nedensellik bağı

Hukuka aykırı bir fiille bir başkasına zarar verenin bu zarardan sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için zararlar zararları doğuran fiil arasında bir sebep-sonuç ilişkisinin varlığı gerekir¹⁰⁴. Ancak, alelade bir sebep sonuç ilişkisinin mevcut olduğu her durumda faili sorumlu tutmak, sorumluluk hukukunun kapsamını oldukça genişletebilir ve bu durum hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle, öğretici ve yargı içtihatlarının benimsediği hâkim görüş, uygun nedensellik (illiyet) bağı teorisinin esas alınarak

¹⁰¹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 58; Eren, *Borçlar Genel*, 653; Kılıçoğlu, *Borçlar Genel*, 405. Farklı kusur tanımlamaları için bkz. Baysal, *Haksız Fiil*, 58.

¹⁰² Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 59; Gümüş, *Borçlar Genel*, 448; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Genel*, 493-495.

¹⁰³ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 60.

¹⁰⁴ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 48; Eren, *Borçlar Genel*, 617; Gümüş, *Borçlar Genel*, 423; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Genel*, 567; Baysal, *Haksız Fiil*, 192.

sorumluluk kapsamının daraltılması yönündedir¹⁰⁵. Uygun nedensellik bağı, bir fiilin, olayların olağan seyrinde doğurabileceği zararlar arasındaki mantıki nedensellik bağı olarak tanımlanabilir¹⁰⁶. Bu kapsamda, uygun nedensellik bağının tespiti için olayların normal seyrinde, objektif olarak, fiilin bu zararı ortaya çıkarıp çıkarmayacağı değerlendirilmektedir¹⁰⁷.

Somut uyuşmazlık değerlendirildiğinde, davalı satıcının fiiliyle, davacı alıcının zararı arasında uygun nedensellik bağı mevcuttur. Zira, davalı satıcının fiilleri, davacı alıcının uyuşmazlık konusu malların mülkiyetini kaybetmesine ve zarara uğramasına neden olmuştur.

c. Haksız Fiil Sorumluluğunun Sonuçları

Bir haksız fiil neticesinde zarar gören taraf (mağdur), zarar veren taraftan ya da taraflardan uğradığı zararın tazminini talep etme hakkına sahiptir. Haksız fiile ilişkin tazminat davasının davacısı, haksız fiilden zarar gördüğünü iddia eden kimse; davalısı ise, haksız fiilin sebep olduğu zararı tazmin etmekle yükümlü olan kişi ya da kişilerdir. Eğer birden çok kişi haksız fiilden sorumluyorsa, bu kişiler zarar görene karşı müteselsilen sorumlu olduğundan tazminat davası, sorumluların tamamına karşı açılabilir¹⁰⁸. Bununla birlikte Anayasa m. 129/5 hükmü uyarınca, bir kamu görevlisi idari işlem ve eylemleri sırasında haksız fiilin tüm unsurlarını gerçekleştirerek mağdura zarar vermiş olsa da ona karşı tazminat davası açılmaz, söz konusu dava idareye yöneltilir¹⁰⁹. İdare ise zarara sebebiyet veren kamu görevlisine rücu edebilir¹¹⁰.

Haksız fiilden zarar gören mağdur taraf, haksız fiilin failine karşı TBK m. 72 kapsamında zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren

---

¹⁰⁵ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 49; Eren, *Borçlar Genel*, 621; Kılıçoğlu, *Borçlar Genel*, 397-398; Gümüş, *Borçlar Genel*, 424; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Genel*, 573.

¹⁰⁶ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 49; Eren, *Borçlar Genel*, 622.

¹⁰⁷ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 49; Eren, *Borçlar Genel*, 622-625; Gümüş, *Borçlar Genel*, 424.

¹⁰⁸ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 75; Eren, *Borçlar Genel*, 928-929; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Borçlar Genel*, 701.

¹⁰⁹ İlgili madde şu şekildedir: “Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.”

¹¹⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 75.

iki yıllık kısa zamanaşımı süresinde tazminat davası açabilir¹¹¹. Haksız fiil temelli bir tazminat davasında davacı taraf, sorumluluğu gerektiren fiili, hukuka aykırı fiille zarara uğradığını, fiille zarar arasındaki nedensellik bağı ve failin kusurunu ispatla yükümlüdür¹¹². Haksız fiilden dolayı zarar gören taraf, zarara uğradığını ve zararın miktarını da TBK m. 50/I uyarınca ispat yükü altındadır. Zararın gerçek miktarının tam olarak ispat edilemediği hallerde ise hâkim, TBK m. 50/II uyarınca olayların seyrini ve zarar görenin aldığı önlemleri dikkate alarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun şekilde belirler. Öğretideki baskın görüş, zararın miktarında esas alınacak tarihin, hüküm tarihi olması gerektiğini savunmaktadır¹¹³. Yargıtay'ın ise zararın meydana geldiği tarihi esas alan kararlar verdiği görülmektedir¹¹⁴.

Somut olayda haksız fiil sorumluluğunun unsurları ayrı ayrı incelenerek, tüm unsurların mevcut olduğu; davalı satıcının haksız fiilden doğan sorumluluğuna başvurulmasının mümkün olduğu ortaya konmuştur. Bu noktada, bir davranışın hem haksız fiil hem de borca aykırılık oluşturmasının mümkün olduğu, haksız fiil ile sözleşmesel sorumluluğun yarışabileceği belirtilmelidir¹¹⁵. TBK m. 60 hükmü de davacının aksi yönde bir talebi olmadıkça ya da kanunda aksi düzenlenmedikçe, bir kişinin sorumluluğunun birden fazla sebebe dayandırılabilirdiği hallerde hâkimin, zarar görene en iyi giderim olanağını sağlayan sorumluluk sebebine dayanarak karar vermesini düzenlemiştir. Bu düzenleme ile kanun koyucunun sorumluluk hukuku açısından yarışma ilkesini benimsediği görülmektedir¹¹⁶. Bu bağlamda, haksız fiil sorumluluğuna daha avantajlı bir alternatif¹¹⁷ olarak, somut olayda davalının bir sözleşme benzeri borç ilişkisi olan culpa post pactum perfectum sorumluluğunun da mevcut olduğu değerlendirilebilir.

¹¹¹ Haksız fiil sorumluluğundaki uzun zamanaşımı süresi on yıl olup, kural olarak haksız fiilin gerçekleşmesinden itibaren 10 yıl geçmekle dava açma süresi zamanaşımına uğramış olacaktır. Bu sürenin istisnaları için bkz. Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 81-85.

¹¹² Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 85-86; Baysal, *Haksız Fiil*, 351-352.

¹¹³ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 91-92; Baysal, *Haksız Fiil*, 350.

¹¹⁴ Bkz. Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 92'de belirtilen kararlar.

¹¹⁵ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 302-303; Rona Serozan, Başak Baysal ve Kerem Cem Sanlı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm: İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme*, (On İki Levha Yayınları, 2022), 405; Baysal, *Haksız Fiil*, 597-598.

¹¹⁶ Eren, *Borçlar Genel*, 1286-1287.

¹¹⁷ Bkz. VI.D.2.a.

2. Culpa Post Pactum Perfectum Sorumluluğu ve Somut Olay Açısından Değerlendirilmesi

a. Genel Olarak Culpa Post Pactum Perfectum Sorumluluğu

Türk-İsviçre hukuku açısından, haksız fiil sorumluluğunun, sözleşmeden doğan sorumluluk hükümlerine kıyasen dezavantajlı yönleri bulunmaktadır. Bu bağlamda, haksız fiil sorumluluğu kapsamında hukuka aykırılık unsurunun ancak mutlak bir hakkın ya da bir koruma normunun ihlali durumunda mevcut olduğunun kabul edilmesi;¹¹⁸ sözleşmenin ifası sırasında yardımcı kişi kullanılması durumundaki farklılık;¹¹⁹ borca aykırılık durumunda TBK m. 146 uyarınca kural olarak on yıllık, haksız fiil sorumluluğunda ise kural olarak iki yıllık kısa zamanaşımı süresinin uygulanması; ispat yükü açısından, haksız fiil sorumluluğunda, davalının kusurlu olduğunu ispat yükü davacının üzerindeyken, borca aykırılık halinde kusurlu olmadığını ispat yükünün TBK m. 112 uyarınca borçlunun üzerinde olması hususları, sözleşmeye aykırılık hükümlerine dayanmanın, haksız fiil hükümlerine kıyasen avantaj teşkil ettiğinin göstergesidir¹²⁰.

İnceleme konusu yaptığımız kararda, uyumsuzluk konusunun bir mutlak hak niteliğindeki mülkiyet hakkı olması, uyumsuzluk açısından bir adam çalıştırılması ya da yardımcı kişi kullanılması durumunun söz konusu olmaması, ilk derece mahkemesi dosyasında davacının mülkiyeti kaybettiği tarih ile davanın açılış tarihi arasında iki yıldan kısa bir süre bulunması¹²¹ hususları dikkate alındığında, iki sorumluluk türü açısından fark arz edebilecek durumun kusura ilişkin ispat yükü olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda açıklandığı üzere, haksız fiil mağduru, sözleşmenin tarafı olarak zarar gören kişiye kıyasen daha elverişsiz bir konumdadır. Bu nedenle

¹¹⁸ Atamer, *Uygun Nedensellik Bağı*, 101; Kurtulan, "Hukuka Aykırılık," 469-470.

¹¹⁹ TBK'da düzenlenen kusursuz sorumluluk hallerinden olan ve "adam çalıştırmanın sorumluluğunu" düzenleyen TBK m. 66 ile, borca aykırılık kapsamında "yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğunu" düzenleyen TBK m. 116 hükmünün yarıştığı durumlarda, TBK m. 116 hükmüne dayanmanın avantaj sağladığı haller için bkz. Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku*, c. 2, 150-151.

¹²⁰ Eren, *Borçlar Genel*, 1287; Serozan, Baysal ve Sanlı, *Borçlar Genel*, 403-404.

¹²¹ İlk derece mahkemesinin dosyası kapsamında, davacının uyumsuzluk konusu malların mülkiyetini 01/12/2009 tarihinde, dava dışı üçüncü kişiye malları ihale edilerek satılıp teslim edilmesi suretiyle kaybettiği, davacının ise davayı 03/01/2011 tarihinde açtığı anlaşılmaktadır.

de hukuk öğretisi, sözleşmesel sorumluluğun sınırlarını genişletici bir eğilimi benimsemektedir¹²². Bu bağlamda bazı özel ve yakın ilişkiler sebebiyle birbirlerine zarar verenlerin arasındaki ilişki kapsamında aralarında geçerli bir sözleşmenin mevcut olmamasına rağmen, haksız fiil hükümleri yerine, adeta taraflar arasında bir sözleşmesel ilişki varmışçasına borca aykırılık hükümlerinin uygulanmasını benimseyen, temeli dürüstlük kuralına dayandırılan, edim yükümünden bağımsız sözleşme benzeri borç ilişkileri bulunduğu kabul edilmektedir¹²³. Sözleşme benzeri borç ilişkilerinden, somut olay açısından önem arz edeni ise kanaatimizce culpa post pactum perfectum (sözleşmenin art etkisi ya da culpa post contrahendum) teorisi¹²⁴.

Culpa post pactum perfectum sorumluluğu, tarafların akdedilen sözleşme vesilesiyle kurdukları yakınlık ilişkisinin, aralarında oluşturulan sosyal temasın zeminini oluşturduğu ve sözleşmenin edimleri ifa edildikten, sözleşme bağı sona erdikten sonra, tarafların bu güven ilişkisi kapsamında zarara sebebiyet veren kusurlu davranışlarından sorumlu tutulmasına imkan veren bir sözleşme benzeri borç ilişkisine dayanmaktadır¹²⁵. Temelini

¹²² Yeşim M. Atamer, “Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Sözleşmesel Sorumluluk Kurallarına Göre Tazmini,” *Yargıtay Dergisi*, no. 1-2, (Ocak-Nisan 1996): 103; Özgür Güvenç, “Culpa in Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi,” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 18, no. 3-4 (2014): 364, DergiPark.

¹²³ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* c. 1, (Vedat Kitapçılık, 2022), 14; Eren, *Borçlar Genel*, 1275-1276; Rona Serozan, “Yürürlükteki İfa Engelleri ve Haksız Fiiller Hukukunun Yetersizlikleri ve Bu Yetersizliklerin Aşılmasında Giderek Önemi Artan Kavramlar: “Sözleşmenin müspet ihlali” ve culpa in contrahendo,” *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, no. 18 (1990): 38; Huriye Reyhan Demircioğlu, *Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorumluluğu)*, (Yetkin Yayınları, 2009), 84-86; Cem Baygın, “Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Amerikan Hukukundaki Uygulaması,” *Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no. 4 (2000): 345, DergiPark; Demirsatan, Barış. “Saticının Zapttan Sorumluluğunun Maddi Koşulları.” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 22, no.1 (2020): 219-253.; Yasemin Durak, “Güven Sorumluluğu ve Culpa in Contrahendo,” *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25, no. 1 (2017): 243-244, <https://doi.org/10.15337/suhfd.325488>; Güvenç, “Culpa in Contrahendo,” 370; Derya Ateş, “Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları,” *TBB Dergisi*, no. 72, (2007): 92.

¹²⁴ Konuya ilişkin terminolojik tartışmalara dair bkz. Mehmet Akçaal, *Sözleşme Sonrası Sorumluluk*, (Sayram Yayınları, 2018), 11-15.

¹²⁵ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Genel*, c. 1, 38-39; Serozan, “Culpa in Contrahendo,” 38; Güven sorumluluğunun Türk hukuku açısından kapsamlı bir değerlendirmesi için bkz.

dürüstlük kuralından alan culpa post pactum perfectum sorumluluğu, culpa in contrahendo sorumluluğunun, sözleşmenin sona ermesinden sonra uygulama alanı bulan bir yansımasıdır¹²⁶. Ancak culpa in contrahendo sorumluluğunda taraflar sözleşme görüşmelerine başlamıştır; fakat henüz aralarında sözleşmesel ilişki kurulmamıştır. Culpa post pactum perfectum sorumluluğu ise taraflar arasında sözleşmesel ilişki kurulduktan, hatta taraflar edim yükümlülüklerini yerine getirdikten sonra gündeme gelmektedir¹²⁷.

Culpa post pactum perfectum teorisi kapsamında, sözleşme tarafları arasındaki edim ilişkisi sona erse dahi, koruma yükümlülükleri, dürüstlük kuralının gerektirdiği ölçüde ve koşullara uygun bir zaman dilimi boyunca devam etmektedir¹²⁸. Öğretide bu durum sözleşme sonrası sadakat yükümlülüğü olarak nitelendirilmekte ve bu duruma, vekilin sır saklama yükümlülüğü, işçinin işten ayrıldıktan sonra belli bir süre işverenle rekabet etmeme yükümlülüğü gibi yükümlülükler örnek olarak gösterilmektedir¹²⁹.

Gökçe Kurtulan Güner, “Türk-İsviçre Hukukunda Güven Sorumluluğu: Kavramın Gelişimi ve Eleştirisi,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 26, no. 2 (2024): 1505, <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1517877>; Arzu, Ören, “Culpa Post Pactum Perfectum (Sözleşmenin Art Etkisi),” *Fides Law Review* 4, no. 3 (Haziran 2021): 6, <https://doi.org/10.29228/fides.50109>.

¹²⁶ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Genel*, c. 1, 38; Ören, “Culpa Post Pactum,” 7; Semih Yünlü, *Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk*, (On İki Levha Yayıncılık, 2019), 411; Işık Aslı Han, *Sözleşmeden Doğan Yan Yükümlülüklerin İhlali*, (On İki Levha Yayıncılık, 2024), 120.

¹²⁷ Culpa in contrahendo, güven sorumluluğu ve culpa post pactum perfectum kavramları ve bu kavramların birbirleri ile olan ilişkileri son derece kapsamlı, monografik eserlere konu olmuş tartışmaları barındırmakta olup, bu kavramlara ilişkin bazı kapsamlı çalışmalar için genel olarak bkz. Rudolf Von Jhering, “Culpa in contrahendo oder Schadensersatz bei nichtigen oder nicht zur Perfection gelangten Verträgen”, *Jahrbücher für die Dogmatik des heutigen römischen und deutschen Privatrechts*, (1861), (Eren, *Borçlar Genel*, 1277’den naklen); Çiğdem Kırcı, *Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiye Karşı Sorumluluk*, (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2004); Demircioğlu, *Culpa In Contrahendo*; Burcu Kalkan Oğuztürk, *Güven Sorumluluğu*, (Vedat Kitapçılık, 2008); Ümit Gezder, *Türk/İsviçre Hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu*, (Beta Yayınevi, 2009).

¹²⁸ Edim yükümlülüğü – koruma yükümlülüğü ilişkisinin tarihçesi ve kapsamlı bir incelemesi için bkz. Nilgün Başalp, “Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kuramı ile Edim Yükümlülüğünden Bağımsız Borç İlişkisi Teorisi Hakkında Bazı Değerlendirmeler,” *İçinde Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan*, c. 1, ed. Baki İlkay Engin, Başak Baysal ve Tülay Aydın Ünver (On İki Levha Yayıncılık, 2010), 458-467.

¹²⁹ Serozan, Baysal ve Sanlı, *Borçlar Genel*, 360.

Culpa post pactum perfectum sorumluluğunun, haksız fiil sorumluluğu ile birlikte uygulama alanı bulduğu bir uyumsuzlukta, zarar görenin dilediği sorumluluk türüne dayanmakta serbest olduğu kabul edilmektedir¹³⁰. Zarar görenin bir tercihi bulunmuyorsa hâkim, TBK m. 60 hükmünü dikkate alarak zarar görene en iyi giderimi sağlayan sorumluluk kaynağı uyarınca uyumsuzluğu ele alıp karar vermelidir. Culpa post pactum perfectum sorumluluğunun kabulü halinde maddi zararların yanı sıra, manevi zararların da tazmin edilebilmesi mümkündür. Maddi zarar açısından tazmin edilecek zarar ise müspet zarardır¹³¹.

b. Culpa Post Pactum Perfectum Sorumluluğunun Şartları ve Somut Olay Açısından Değerlendirilmesi

Culpa post pactum perfectum sorumluluğu için aranan şartların tespitinde culpa in contrahendo sorumluluğu hakkında öne sürülen görüşlerden yararlanmak mümkündür¹³². Culpa in contrahendo sorumluluğunun şartlarına ilişkin öğretide belirlenen kriterler kıyasen uygulandığında, culpa post pactum perfectum temelli bir sorumluluğun uygulama alanı bulması için bir güven ilişkisinin varlığı, mevcut güvenin normatif anlamda korunmaya değer olması ve bu güven ilişkisinin ihlal edilmesi unsurlarının birlikte bulunması gerekir¹³³.

i. Taraflar arasında bir güven ilişkisinin mevcut olması

Sözleşme görüşmeleri sırasında sosyal temasta bulunan taraflar arasındaki güven ilişkisi, culpa in contrahendo sorumluluğu kapsamında korunmaktadır. Bu güven ilişkisi, öğretide “sözleşme boyutuna varmayan özel bağlantı” olarak tanımlanmıştır¹³⁴. Sözleşme görüşmeleri aşamasında taraflar arasında korunan bu güven ilişkisi, sözleşmenin ifasından sonra ise evleviyetle korunur. Zira, sözleşmenin art etkisi açısından tarafların bu özel bağlantıyı kurdukları karine olarak kabul edilmektedir¹³⁵. Somut uyumsuzlukta taraflar arasında satış sözleşmesi kurulmuştur. Dolayısıyla tarafların, söz

¹³⁰ Ören, “Culpa Post Pactum,” 13.

¹³¹ Gümüş, *Borçlar Genel*, 666.

¹³² Ören, “Culpa Post Pactum,” 10.

¹³³ Demircioğlu, *Culpa In Contrahendo*, 182-183; Ören, “Culpa Post Pactum,” 11.

¹³⁴ Ören, “Culpa Post Pactum,” 10; Güvenç, “Culpa in Contrahendo,” 372- 376.

¹³⁵ Özel bağlantı kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Demircioğlu, *Culpa In Contrahendo*, 181-188.

konusu sözleşmesel ilişki sayesinde, böylesi bir güven ilişkisine sahip olduğu tartışmasıdır.

ii. Mevcut güvenin normatif anlamda korunmaya değer olması

Sözleşmenin tarafları arasındaki mevcut güvenin normatif anlamda korunmaya değer olması, dürüstlük kuralı temellidir ve güvene ilişkin objektif bir değerlendirme yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır¹³⁶. Bu bağlamda, ortalama, makul bir kişide güven uyandıracak bir davranışın varlığı ve zarar gören kişinin iyi niyetli olması aranmaktadır. Culpa in contrahendo teorisinde sözleşmenin kurulmasına yönelik duyulan güven korunurken, culpa post pactum perfectum teorisinde, halihazırda akdedilmiş olan sözleşmenin taraflarının, birbirlerine karşı zarar verici hareketlerden kaçınacağına güvenilmektedir¹³⁷.

Somut olay açısından değerlendirme yapıldığında, davacı alıcı, davalı satıcıyla akdedilen satış sözleşmesi uyarınca malların zilyetliğini ve mülkiyetini kazandıktan sonra, malları kendi deposuna götürmüştür. Davalı satıcı ise muhtemelen bu sözleşmesel ilişki kapsamında satış konusu malların konumunu öğrenmiş ve daha sonra bu depoyu kendi işyeri gibi göstererek, bir başka anlatımla kusurlu davranarak deponun çilingir vasıtasıyla açılmasına ve davacının o sırada maliki bulunduğu mallara el konulmasına, ardından da icra müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen ihale sonucunda satışına sebep olmuştur. Taraflar arasında kurulan satış sözleşmesi gereği alıcı, satış konusu malların mülkiyetini engelsiz bir şekilde kazanmak ister ve sonrasında da mülkiyet hakkına haksız müdahalede bulunulmamasını bekler. Eğer satıcı, somut olayda gerçekleştiği gibi, sözleşme kurulduktan sonra, alıcının satım konusu mallar üzerindeki mülkiyet hakkını kaybetmesine sebebiyet veren eylemlerde bulunursa, sözleşmenin diğer tarafına karşı zarar verici hareketlerden kaçınmamış olur. Aynı zamanda, satıcının bu yöndeki zararlandırıcı hareketi, alıcının, karşı tarafın sözleşme sonrasında zarar verici hareketlerden kaçınacağına ilişkin haklı güvenini zedelemektedir. Bu durum ise ortalama bir kişinin sözleşmenin karşı tarafına duyması objektif olarak beklenebilecek güven kapsamında yer almaktadır.

¹³⁶ Güvenç, “Culpa in Contrahendo,” 396; Ören, “Culpa Post Pactum,” 11.

¹³⁷ Ören, “Culpa Post Pactum,” 11.

iii. Mevcut güven ilişkisinin ihlal edilmesi

Güven ilişkisinin ihlal edilmiş olduğunun kabul edilebilmesi için, sözleşme ilişkisi kapsamında karşı tarafın kendisinden beklenmeyecek, dürüstlük kuralına aykırı bir davranışı bulunmalı ve bu aykırı davranış normatif anlamda korunmaya değer bir güveni ihlal etmelidir¹³⁸. Bu bağlamda, sorumluluğun gerçekleşmesi için kusur, zarar, nedensellik bağı ve hukuka aykırılık şartlarının bir arada olması aranmaktadır¹³⁹.

Culpa in contrahendo sorumluluğunda sözleşmenin kurulacağına yönelik duyulan güvenin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken; culpa post pactum perfectum sorumluluğunun oluşması için akdedilen sözleşmenin diğer tarafının zarar verici davranışlardan kaçınacağına yönelik duyulan güvenin ihlal edilip edilmediği incelenmelidir. Bu teori kapsamındaki güven unsuru, sona ermiş borç ilişkisinin kendisidir¹⁴⁰.

Somut uyuşmazlık değerlendirildiğinde, davalı satıcı, davacı alıcının adresini sanki kendi adresiymiş gibi göstererek icra memurlarını yanıltmış ve malın davacının mülkiyetinden çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu eylemin, sözleşme ilişkisi kurulmuş ve sürdürülmüş olan tarafa duyulan objektif güveni ihlal etmiştir. Kaldı ki, davacının işyeri adresi ve dava konusu malların o adreste bulunduğu da davalı tarafından yüksek bir olasılıkla aralarındaki sözleşmesel ilişki sayesinde öğrenilmiş ve söz konusu özel bilgi davacının aleyhine kullanılarak davacının dava konusu malların mülkiyetini kaybetmesine sebep olmuştur. Sonuç olarak, haksız fiil sorumluluğunun haricinde, somut olayda bir sözleşme benzeri borç ilişkisi olan culpa post pactum perfectum teorisinin de uygulanabilir olduğu kanaatindeyiz.

VII.SONUÇ

İyiniyetli olan davacının alıcı olduğu bir satış sözleşmesinde; borç ifa edildikten sonra, davalı satıcının yönlendirmesi sonucu malların icra

¹³⁸ Ören, “Culpa Post Pactum,” 11.

¹³⁹ Demircioğlu, *Culpa In Contrahendo*, 246-259. Öğretide culpa in contrahendo açısından, kıyasen sözleşmesel sorumluluk ilkelerinin uygulanacağı TBK m. 112 uyarınca kusurun karine olarak mevcut olduğu görüşü savunulmaktadır. Bu doğrultuda bkz. Güvenç, “Culpa in Contrahendo,” 396; Rona Serozan, “Culpa In Contrahendo, Akdin Müspet İhlali ve Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kurumlarının Ortak Temeli: Edim Yükümlerinden Bağımsız Borç İlişkisi,” *MHAD* 2, no. 3 (1968): 111.

¹⁴⁰ Ören, “Culpa Post Pactum,” 11.

memurları tarafından davacı alıcının deposundan alınmasının ardından, satış konusu malların aslında hacizli olduğu ve haciz işleminden sonra icra memurlarınca hatalı olarak davalı satıcıya bırakıldığına ortaya çıktığı uyuşmazlığa ilişkin olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun davalı satıcının, alıcıya karşı ayıptan doğan sorumluluk hükümlerine göre sorumlu olduğuna hükmetmesi kanaatimizce hukuka aykırıdır. Zira, iyiniyetli olduğu anlaşılan davacı, İİK m. 86/2 ve TMK m. 988 uyarınca hacizli taşınırın mülkiyetini, her türlü takyitten arı şekilde edinmiştir. Bu nedenle ayıptan doğan sorumluluk hükümleri somut olayda uygulama alanı bulamaz. Satış konusu makinelerin alıcıya devredilmesi ile, makineler üzerinde üçüncü kişinin üstün bir hakkı da ortadan kalktığından, zapttan doğan sorumluluk hükümlerine de dayanılması mümkün gözükmemektedir.

Kanaatimizce, somut uyuşmazlıkta davalının hukuka aykırı nitelikteki kusurlu davranışı ile davacının zarar görmesi arasında uygun nedensellik bağı bulunduğundan, haksız fiil hükümleri uygulama alanı bulabilir. Ayrıca, haksız fiil hükümlerine kıyasla zarar gören için daha avantajlı nitelikte olan culpa post pactum perfectum sorumluluğunun da somut olayda uygulanması mümkündür.

KAYNAKÇA

- Abik, Yıldız. "Normun Koruma Amacı Teorisi." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 59, no. 3 (2010): 345-448. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001604.
- Akçaal, Mehmet. *Satıcının Zapttan Sorumluluğu*. Yetkin Yayınları, 2020.
- Akçaal, Mehmet. *Sözleşme Sonrası Sorumluluk*. Sayram Yayınları, 2018.
- Akipek, Jale, Turgut Akıntürk, ve Derya Ateş. *Eşya Hukuku*. Beta Yayıncılık, 2018.
- Aral, Fahrettin, ve Hasan Ayrancı. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Yetkin Yayınları, 2024.
- Arslan, Ramazan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, ve Emel Hanağası. *İcra ve İflas Hukuku*. Yetkin Yayınları, 2021.
- Atamer, Yeşim M. *Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması: Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları*. Beta Yayıncılık, 1997.
- Atamer, Yeşim M. "Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Sözleşmesel Sorumluluk Kurallarına Göre Tazmini." *Yargıtay Dergisi*, no. 1-2 (Ocak-Nisan 1996): 99-132.
- Atamer, Yeşim M. ve Zahide Altunbaş Sancak. "Satım Sözleşmesinde Zapt: Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Günümüz Sorunlarına Ne Ölçüde Cevap Verebiliyor?" İçinde *Prof. Dr. Türkân Rado'nun Anısına Armağan*, editör Abuzer Kendigelen. On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Ateş, Derya. "Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları." *TBB Dergisi*, no. 72 (2007): 75-93.
- Ayan, Nurşen, "Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba Karşı Tekeffül Borcu." *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15, no. 1 (2017): 1-37. <https://doi.org/10.15337/SUHFD.2017.152>.
- Aydoğdu, Murat, ve Nalan Kahveci. *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Adalet Yayınevi, 2019.
- Başalp, Nilgün. "Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kuramı ile Edim Yükümlülüğünden Bağımsız Borç İlişkisi Teorisi Hakkında Bazı Değerlendirmeler." İçinde *Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan*, C. 1, editörler Baki İlkay Engin, Başak Baysal ve Tülay Aydın Ünver. On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Baygın, Cem, "Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Amerikan Hukukundaki Uygulaması." *Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no. 4 (2000): 345-378. DergiPark.

- Baysal, Başak. *Haksız Fiil Hukuku*. On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Bertan, Suad. *Aynî Haklar: Medenî Kanununun 618-764'üncü Maddelerinin Şerhi (Bu Maddelerle İlgili Kanunlar ve Eski Hükümler)*. C. 1. Balkan Basım ve Ciltevi, 1976.
- Demircioğlu, Huriye Reyhan. *Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorumluluğu)*. Yetkin Yayınları, 2009.
- Demirsatan, Barış. "Satıcının Zapttan Sorumluluğunun Maddi Koşulları." *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 22, no. 1 (2020): 219-253. <https://doi.org/10.33717/deuhfd.704807>.
- Durak, Yasemin. "Güven Sorumluluğu ve Culpa in Contrahendo." *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25, no. 1 (2017): 239-288. <https://doi.org/10.15337/suhfd.325488>.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Yetkin Yayınları, 2022.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Yetkin Yayınları, 2021.
- Eren, Fikret. *Mülkiyet Hukuku*. Legem Yayınevi, 2024.
- Ertaş, Şeref. *Eşya Hukuku*. Barış Yayınları, 2021.
- Gümüş, Mustafa Alper. *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*. Yetkin Yayınları, 2021.
- Gümüş, Mustafa Alper. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı*. Filiz Kitabevi, 2020.
- Gürsoy, Kemal T., Fikret Eren, ve Erol Cansel. *Türk Eşya Hukuku*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları/Sevinç Matbaası, 1978.
- Güvenç, Özgür. "Culpa in Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi." *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 18, no. 3-4 (2014): 363-405. DergiPark.
- Han, Işık Aşlı. *Sözleşmeden Doğan Yan Yükümlülüklerin İhlali*. On İki Levha Yayıncılık, 2024.
- Hatemi, Hüseyin, Rona Serozan, ve Abdülkadir Arpacı. *Eşya Hukuku*. Filiz Kitabevi, 1991.
- Kalkan Oğuztürk, Burcu. *Güven Sorumluluğu*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008.
- Kılıçoğlu, Ahmet. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Turhan Kitabevi, 2020.
- Kılıçoğlu, Ahmet. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Turhan Kitabevi, 2020.
- Kırca, Çiğdem. *Bilgi Vermeden Dolaylı Üçüncü Kişiye Karşı Sorumluluk*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2004.

- Kurtulan, Gökçe. “Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD)* 23, no. 1 (2017): 465-503. DergiPark.
- Kurtulan Güner, Gökçe. “Türk-İsviçre Hukukunda Güven Sorumluluğu: Kavramın Gelişimi ve Eleştirisi.” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 26, no. 2 (2024): 1505-1534. <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1517877>.
- Nomer, Haluk Nami. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Beta Yayınları, 2020.
- Nomer, Haluk Nami, ve Mehmet Serkan Ergüne. *Eşya Hukuku*. On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Nomer, Haluk Nami, ve Baki İlkey Engin, *Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Özel Borç İlişkileri, C. I Satış Sözleşmesi*. Seçkin Yayınları, 2023.
- Oğuzman, M. Kemal, ve M. Turgut Öz. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler. C. 1*, Vedat Kitapçılık, 2022.
- Oğuzman, M. Kemal, ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler. C. 2*, Vedat Kitapçılık, 2022.
- Oğuzman, M. Kemal, Özer Seliçi, ve Saibe Oktay Özdemir. *Eşya Hukuku*. Filiz Kitabevi, 2023.
- Ören, Arzu, “Culpa Post Pactum Perfectum (Sözleşmenin Art Etkisi).” *Fides Law Review* 4, no. 3 (Haziran 2021): 1-16. <https://doi.org/10.29228/fides.50109>.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, ve Muhammet Özekes. *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*. On İki Levha Yayıncılık, 2024.
- Pekmez, Cüneyt. “Satış Sözleşmesinde Zaptın Hukuki Sonuçları.” *TAAD* 6, no. 20 (Ocak 2015): 523-565. Jurix.
- Serozan, Rona. “Culpa In Contrahendo, Akdin Müspet İhlali ve Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kurumlarının Ortak Temeli: Edim Yükümlerinden Bağımsız Borç İlişkisi.” *MHAD* 2, no. 3 (1968): 108-129.
- Serozan, Rona. “Yürürlükteki İfa Engelleri ve Haksız Fiiller Hukukunun Yetersizlikleri ve Bu Yetersizliklerin Aşılmasında Giderek Önemi Artan Kavramlar: “Sözleşmenin müspet ihlali” ve “culpa in contrahendo.”” *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, no. 18 (1990): 27-42.
- Serozan, Rona. *Eşya Hukuku I*. Filiz Kitabevi, 2014.
- Serozan, Rona, Başak Baysal, ve Kerem Cem Sanlı. *Borçlar Hukuku Genel Bölüm: İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme*. On İki Levha Yayınları, 2022.
- Sirmen, Lale. *Eşya Hukuku*. Yetkin Yayınları, 2021.

- Sert Sütçü, Selin. “Satış Sözleşmeleri.” İçinde *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, editör Turgut Öz. Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Tandoğan, Haluk. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. C. I. Vedat Kitapçılık, 2008.
- Tekelioğlu, Numan. “Bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı Çerçevesinde Hukuki Ayıp ve Zapttan Sorumluluğun Birbirinden Ayırt Edilmesi.” *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7, no. 1 (Haziran 2017): 81-101. Jurix.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, ve Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Filiz Kitabevi, 1993.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, ve Atilla Altop. *Tekinay Eşya Hukuku*. C. I. Filiz Kitabevi, 1989.
- Tunçomağ, Kenan. *Borçlar Hukuku*. C. II. Fakülteler Matbaası, 1974.
- Ünal, Mehmet, ve Veysel Başpınar, *Şekli Eşya Hukuku*. Savaş Yayınevi, 2018.
- Vardar Hamamcıoğlu, Gülşah. *Medeni Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı*. On İki Levha Yayınları, 2014.
- Von Jhering, Rudolf. “Culpa in contrahendo oder Schadensersatz bei nichtigen oder nicht zur Perfection gelangten Verträgen”, *Jahrbücher für die Dogmatik des heutigen römischen und deutschen Privatrechts*, Vierter Band, (1861), 1-112.
- Yavuz, Cevdet, Faruk Acar, ve Burak Özen. *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. C. I. Beta Yayınları, 2022.
- Yüksel, Mercan. “İcra ve İflas Hukukunda İyiniyet.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2011.
- Yüksel Orhun, Mercan. “Haczin Tasarruf Yetkisine Etkisi.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, no. 3 (2016): 2079-2104. DergiPark.
- Yünlü, Semih. *Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk*. On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Yünlü, Semih. “Zapt Sorumluluğu ve Diğer Hukuki İmkanlarla Karşılaştırılması.” *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DÜHFD)* 24, no. 40 (2019): 139-179. DergiPark.
- Zevkliler, Aydın, ve Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Vedat Kitapçılık, 2021.

Yazar Beyanı / Author's Declaration**Mali Destek / Financial Support:**

Yazar(lar), bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayımlanması için herhangi bir finansal destek almadığını/alınmadığını beyan eder. / *The author(s) declare(s) that no financial support was received for the research, authorship, or publication of this study.*

Yazar Katkıları / Authors' Contributions:

Bu çalışma, yazar(lar) tarafından hazırlanmış olup, tüm yazar(lar) çalışmaya asli katkı sağlamış ve makalenin son halini onaylamıştır. / *This study was prepared by the author(s). All author(s) contributed substantially to the work and approved the final version of the manuscript.*

Çıkar Çatışması-Ortak Çıkar / Declaration of Conflict of Interest-Common Interest:

Yazar(lar) tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. / *No conflict of interest or common interest has been declared by the author(s).*

Etik Kurul Onayı / Ethics Committee Approval:

Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. / *This study does not require ethics committee approval or any special permission.*

Araştırma ve Yayın Etiği / Research and Publication Ethics:

Yazar(lar), çalışmanın tüm süreçlerinde derginin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu, makalenin özgün olduğunu ve intihal yapılmadığını, verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, suç unsuru veya hukuka aykırı yöntem kullanılmadığını, üçüncü kişilerin telif haklarının ihlal edilmediğini, karşılaşılabilecek etik ihlallerde derginin ve editör kurulunun sorumlu olmadığını, ayrıca bu çalışmanın başka bir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan eder. / *The author(s) declare(s) that they have complied with the journal's scientific, ethical, and citation principles throughout all stages of the study; that the manuscript is original and not plagiarized; that no falsification of data has been made; that no unlawful method or material has been used; that no third-party copyrights have been infringed; that the journal and its editorial board bear no responsibility for any potential ethical violations; and that this study has not been submitted to or evaluated in any other academic publication.*